

PET MILIJARD DOLARJEV PODPORA BIVŠIM VOJAKOM

ILUSTRACIJA DVOJNEGA MERILA IN VREDNOSTI V RAZREDNI DRUŽBI

Za 1,500 bolnikov 1,600 attendantov.—Več ko štiri sto milijonov na leto v pomoč veteranom

Zavarovalnina proti brezposelnosti bi bila delavcem v pomoč, trdi ne le vsa kapitalistična propaganda, nego na nesrečo tudi uradno predstavninstvo ameriškega strokovno organiziranega delavstva. Še nikoli ni bilo med delavskim ljudstvom v tej deželi toliko bode kakor sedaj, a vzlic temu je ves problem prepuščen v reševanje privatni dobrodelnosti.

Čemu podpora veteranom?

Vse drugače je poskrbljeno za bivše vojake. Razlog je dvojen: Prvič, ameriški kapitalizem potrebuje vojakov za bodoče vojne, in vsled tega država ne sme biti skopa napram ljudem, ki so bili pozvani v armado tekom svetovne vojne. Dolarski patriotizem jim je obljubil toliko, da mu je sedaj žal, toda stroške koncem konca plača ljudstvo, ne pa oni, ki so imeli od vojne največ profita. A vzlic temu so zrasle zahteve bivših parmesednih vojakov tudi za mnoge kapitaliste višje nego so jim pripravljene ugoditi in so začeli kritizirati.

Za delavce je važno, da si dobro predočijo, koliko ceni kapitalizem njih in koliko one, katere nahajajo ali pa jih "drafta" za "akcijo" na bojnih poljanah.

Za brezposelne nič.

V podpiranju vojakov, kateri so se javili prostovoljno ali bili "draftani" tekom svetovne vojne, so Zedinjene države potrošile nad pet milijard dolarjev. To izkazuje vladna statistika.

V pomoč brezposelnim delavcem ni zvezna vlada potrošila ničesar. Kajti to, kar je kongres dovolil potrošiti za javna dela, ni pomoč, ker mora vsak delavec producirati več, kakor pa mu plačajo.

Od kar je bila vojna končana, izda ameriška vlada okrog \$400,000,000 vsako leto v podpiranju vojakov, ki so bili na fronti, in onih, ki so se pripravljali za klanje v vojaških kempah v tej deželi. V omenjeni vsoti pa niso vključeni bonusi in odškodnine vojakom, kar znaša skozi štirinajst let nadaljne stotine milijonov dolarjev.

Vse v privatnem interesu.

Ako bi kapitalizem v Ameriki, ki se tega bremena dobro zaveda, odklonil podpirati velik del bivših vojakov kakor

odklanja podpirati brezposelne delavce vse odkraja, tedaj bi seveda ne mogel računati na "patriotični val", kadar bi hotel zaplesti deželo v novo komercialno vojno. Zato so napram vojakom, ki so bili pozvani pod orožje v času prošle vojne, vljudni in "liberalni". A delavci, katerih garanje se ne smatra za "patriotizem", se morajo v slučaju kritične stiske zadovoljiti s privatno dobrodelnostjo, ako jim je sploh dostopna.

Pravi graditelji prezrti.

Industrija ugonablja milijone ljudi, nadaljne milijone meče v brezposelnost, toda država se ne gane, četudi je jasno, da so takozvano narodno bogastvo zgradili delavci, ne pa vojaški.

Ameriška legija, ki skrbi, da kapitalizem ne pozabi na obljube, katere je ponavljal med vojno vojakom, je po svojem ustroju fašistična organizacija in sovražna posebno socialistom. Vodstvo legije je zdaj pod vplivom Hooverjeve administracije in na njegov apel se legija na svoji prošli konvenciji v Detroitu ni izrekla za nadaljne bonuse. Toda privilegiranci so se razvadili in zahtevajo koncesije vase. Vsled tega so začeli nekateri kapitalisti nekaj boj proti njim, katerega podpira več ali manj čikaška "Tribuna". Ta navaja v agitaciji proti pretiranim zahtevam dejstva, ki se legiji ne dopadejo, toda krivda pade na ene kot druge. V Tribunu z dne 2. nov. navaja David P. McLelland med drugim:

Zelo draga oskrba.

Blizu Chicaga je bolnišnica za veterane, ki so bili vojaški tekom svetovne vojne. V nji je bilo v času, ko je prišel v njo na poset Mr. Bennet, (poročevalec Tribune), 1,503 bolnikov, izmed katerih jih je bilo le tretjina, ki so trpeli na posledicah bolezni in poškodb, dobljenih na bojnih poljanah. Ostali bolniki so bili v armadi le po nekaj tednov ali mesecev, nobenkrat na fronti in boleznimi so si nakopali v svojih regularnih poklicih, ne pa v mesarjenju Nemcev.

Mnogo grafitanja.

Tem 1,503 bolnikom streže 1,659 ljudi, oziroma, toliko je plačanih od Zed. držav. Na vsakega bolnika pride več kot en attendant, pravi statistika. Bolni vojaški pa se pritožujejo, da imajo slabo oskrbo, iz česar sledi, da kujejo političarji, ki so na upravi teh ustanov, velik graft.

Vsak bolnik v tej vojaški bolnišnici stane ljudstvo, ki plačuje stroške, nad \$2,000 na leto. 126 zdravnikov in 12 dentistov je stalno vposlanih. Razen teh je najetih večje število zdravnikov le za svetovalce. Jasno je, da zajemajo ti nameščenci iz blagajne zvezne vlade z veliko žlico. Npr. zdravniki, ki so najeti le za "svetovalce" in morda ne potrošijo več ko teden časa na leto v bolnišnici, dobivajo dva tisoč dolarjev "honorja" na leto. Skup-

(Nadaljevanje na 3. strani)

NEZAPOSLENI ZAHTEVAJO PODPORO

Četudi je eksekutiva Ameriške delavske federacije proti socialnemu zavarovanju nezaposlenih delavcev, so tisti, ki so že dolgo brez zaslužka, nasprotnega mnenja. Ako človek noče poginiti, je treba, da ima pripomočke, ki ga obdrže pri življenju. Če mu družba ne da prilike, da bi delal in prejemal plačo, tedaj je njena dolžnost, da mu v času nezaposelnosti preskrbi vsaj najnujnejše potrebe, in to je namen zavarovanja proti brezposelnosti, kakor ga propagirajo socialisti in drugi napredni delavski ter liberalni krogi. Demonstracije brezposelnih, ki se to jesen spet ponavljajo, so čustven izraz takih zahtev. Z njimi se zaposlene delavce in oblasti opozarja na bedo milijonov delavcev ter njihovih družin, ki nimajo po dolgotrajni brezposelnosti nikakih sredstev več za preživljanje. Slika na vrhu prikazuje brezposelne, ki so prišli iz raznih krajev države Missouri v glavno mesto Jefferson City, da predložijo gubernorju svoje zahteve. Zbirati se smejo le v kakih zakonitih krajih mesta na praznih stavbiščih, in še tu lahko tabore le ako dobe policijsko dovoljenje.

ZNATEN NAPREDEK AMER. SOCIALISTOV V ŠTEVILU GLASOV

V mestu Bridgeport, Conn., je dobil J. McLevy, socialistični kandidat za župana nad 15,000 glasov, demokrat Taylor, ki je bil ponovno izvoljen, pa le dobra dva tisoč glasov več. Republikanski kandidat je bil daleč zadaj na tretjem mestu. Socialisti v Bridgeportu so izvolili enega aldermana, tri šerife in dva selektorja. En socialistični kandidat za aldermana je bil poražen le z osmimi glasovi.

Norman Thomas je dobil za predsednika okraja Manhattan 48,438 glasov, ali nad 11,000 glasov več, kot jih je dobil v istem okraju leta 1929, ko je kandidiral za župana. Komunistični kandidat jih je dobil le malo nad tisoč.

V vsem New Yorku je bilo dne 3. nov. oddanih striktno socialističnih glasov 110,000, kar je od prejšnjih volitev znaten napredek.

Socialisti v Readingu, Pa., so bili poraženi, toda z malo večino, katero sta spravila skupaj z velikim trudom in še večjimi stroški demokratska in republikanska stranka in združeno listo kapitalističnih kandidatov. Socialistični glasovi v Readingu so jako narasli.

Boljši časi so na potu

Strokovni list American Banker pravi, da so na potu boljši časi, ker je v prvem tednu v novembru bankrotiralo samo 67 bank, medtem ko jih je prvi teden v oktobru prenehalo 166. Vseh skupaj je od 1. jan. do 7. novembra propadlo 1,753, ki so imele \$1,500,000,000 vlog. Vlagatelji izgube povprečno več ko polovico, katero si spravijo bankirji, špekulanti in grafitarji.

"NEVARNOST" JUGOSLAVIJI PRETI OD NJENIH PRIJATELJEV PRIRODE

Edino "budnost" oblasti je rešila sedanji red pred nevarnostjo.—Le Populaire ne sme več v Jugoslavijo

V enih državah pomeni odprava diktature res povrnitev državljskih svobod, ali odprava diktature v Jugoslaviji, ki jo je pred tedni razglasil kralj Aleksander, ni bilo drugega kot laž balkaniziranega "državništva". Rekli smo takoj, da ne verjamemo proglašati.

Kakšna je zdaj svoboda v Jugoslaviji, priča dejstvo, da je notranje ministrstvo prepovedalo francosko socialistično glasilo Le Populaire. Francija gotovo ni za zrušenje Jugoslavije, niti ni za njeno razbitje vplivna francoska socialistična stranka. Toda list Le Populaire je povedal Zivkovičevi žandarski vladi v brk, kaj misli o njegovi ustavi, in notranji minister je moral dati nov list na indeks.

Silno nevarnost Jugoslaviji je tvorilo tudi društvo v Sloveniji, katero se imenuje "Prijatelj prirode". V njemu so tisti delavci, ki gredo na week-end raje v gore kakor da bi se dušili v gostilnah in kavarnah. Kakor se od delavca pričakuje, so člani tega društva — zdaj bivšega društva, po mišljenju socialisti, toda ker je delavska politika v "ujedinjeni, svobodni Jugoslaviji" po zakonih strogo zabranjena, so se prijatelji prirode ravnali kakor določa postava. Toda društvo je napravilo v prošlem poletju prestopke, da je imelo en izlet v planinah skupno s člani avstrijskega delavskega društva "Naturfreunde". Ban dravske banovine je vsled tega ves ogorčen koncem oktobra društvo "Prijatelj prirode" razpustil in v svojem ukazu pravi med drugim:

"Turistično društvo 'Prijatelj prirode' po zakonih nima prave imeti zvez z inozemskimi društvi, dognano pa je, da ima društvo zvez z avstrijskim društvom 'Naturfreunde'. Ta zveza se je posebno očitno pokazala dne 14. junija, ko so se člani sestali na gori Stol in je bilo samo pazljivosti oblasti pripisati, da ni došlo do nedovoljenih skupnih manifestacij..."

(Kaj je budna oblast storila, da je rešila Jugoslavijo pred turistijsko nevarnostjo na Stolu, banov dokument ne pojasni.)

Dalje pravi: "Po členu 3. pravil je politika iz društva izključena. Notorično pa je, da društvo ni bilo nepristransko, nego, da so se v njegovem okrilju zbirali samo somišljeniki gotove politične smeri." (Tu ima gospod ban v mislih socialiste, biti socialist pa je v Jugoslaviji prepovedano.)

"...Na sestanku na Stolu so dogodki tudi dokazali, da druž. 'Prijatelj prirode' deluje zoper obstoječi red, ker so ob tej priložnosti padle besede, ki so po zakonu kaznjive, še huje pa je bilo prepričeno le z budnostjo oblastev..."

Iz tega izérpka vidite, da je vlada res rešila Jugoslavijo pred razpadom, ker je razpustila to delavsko turistično društvo. Če so njegovi člani skušali lučati z gore Stol kamenje po Jugoslaviji, gospod ban ni razjasnil. Pohvalil pa je kar dvakrat budnost oblasti, ki je pravočasno poskrbela, da se ni dogodilo kaj hujskega. Kaj bi utegnili to biti, pa tudi ni povedal.

PRIJATELJ V STISKI.

Pravi delavski list je delavski v vsakem slučaju.

VARLJIVI BANKIRJI KRADLI NA DEBELO LJUDSKE PRIHRANKE

Republikanski političar John Bain v Chicagu je vodil 12 bank, ki so poslovale v raznih delih mesta. On je bil njihov predsednik in poglavar. Koncem tega poletja so vse hkrati zaprle vrata in prešle v likvidacijo. Oblast je dognala, da je bilo gospodarstvo v njih nepošteno in pred sodnikom Feinbergom se je začelo še posebno zaslišavanje, v katerem je prišlo ponovno v zapiške, da si je Bainova familija izposodila od svojih bank \$2,135,000 ne da bi dala kako garancijo za posojilo. Sodnik Feinberg je skušal dognati, kje imajo predsedniki propadlih bank posestva, s katerimi bi pokrili vsaj rual svojih obveznostj bankam, kajti ker so vzeli iz njih tolikšna posojila, so denar nedvomno kam investirali. Pa so vsi, vključivi Baina, zatrjevali, da nimajo ničesar. Svoja premoženja so dali namreč prepisati na žene, sinove, hčere, ali pa druge sorodnike.

Tako se banke legalno ropale da tem ljudem nihče ne pravi ropar in na sodišču z njimi silno lepo ravnajo. Če bi siloma ukradli par stotakov ali tisočak, bi jim dvajset let zapora nikakor ne odšlo. Nepošten bankirji so posegli po krvavo prisluženih dolarjih vlagateljev in s svojimi tatvinami se bolj povečali mizerijo bednih.

Rockefellerjev prispevek

John D. Rockefeller je prispeval newyorškemu odboru za pomoč brezposelnim milijon dolarjev. To je mnogo, toda pogrešal ne bo tega milijona prav nič, med tem ko delavec, od katerega zahtevajo, da pušča del svoje plače fondu za brezposelne, tisto vsoto pritrga od ust svoje. Iz tega sledi, da bi morali kapitalisti prispevati veliko več nego dajo in ne bi smeli toliko obdaviči že itak mizerne plače svojih delavcev.

Deficit Italije

Deficit italijanske vlade je koncem septembra znašal že 912,000,000 lir (okrog \$45,000,000). Lani so uvedli gotove davke v nadi, da bi krili deficit, toda so se zmanjšali drugi dohodki in problem primankljaja je ostal nerešen.

Razporoke v Reno

V šestih mesecih tega leta je bilo v mestu Reno, Nevada, razporočenih nad 3,000 nesrečnih parov iz vseh krajev Unije. Advokatom so dali zaslužiti okrog \$500,000.

VIŠJE CENE ŽITU KORISTIJO ZDAJ LE ŠPEKULANTOM

Cene poljskim pridelkom se ponavadi dvignejo šele ko so že v posesti špekulantov in kupljeni po nizkih cenah.

Cena pšenici je šla navzgor v skupni vsoti \$125,000,000, kakor so izračunali prekupčevalci, kateri pravijo, da dobe to povišanje farmarji, kar je seveda prevara. V vseh takih manipulacijah vzamejo povišek borzni magnatje in vzeli ga bodo v tem slučaju. Farmarji pa bodo imeli le toliko več jeze.

Advokatov vedno več

Pritoževanje zoper advokate je že stara stvar. Nikjer na svetu pa še niso povzročili toliko škode kakor v U. S. A. V vseh zakonodajah verizijo postavbe, da si z njimi napravijo čimveč zaslužka. Advokatje so v zbornicah najštevilnejše zastopan poklic. V svoji profesiji se trudijo največ v vprašanem, kako ukaniti postavbe. Kdor ima denar, se mu zakonov ni treba dosti bati. Protj skvarjenosti advokatov se pritožujejo mnogi pošteni priskutorji in sodniki — namreč kolikor je teh ljudi sploh poštenih. Eden članov Hooverjeve administracije pa je v svojem govoru septembra 1931 dejal, da bi morala izvršiti ta dežela za advokati isto kakor Brazilija za odvisno kavo. Odbrala naj bi vse advokatske nepridaprave, jih naložila na stare barke ter vse skupaj potopila.

Še slabše pride, kajti armada članov tega nepotrebnega poklica se naglo množi. V illinoisu je bilo pripuščenih k praksi oktobra to leto 400 novih advokatov, ali več kot kdaj poprej naenkrat. Nič boljše ni v drugih državah Unije.

Železnice znižale plačo

Ameriške železniške družbe znižujejo plače in zmanjšujejo osobe in svrhu ekonomiziranja, kakor pravijo, v resnici pa zato, da ohranijo dividende vodenim in drugim svojim delnicam.

Sovjetski sistem v 15. letu

Dne 7. nov. je sovjetska Rusija praznovala svojo 14. obletnico. Glavne manifestacije za zunanji svet so bile osredotočene v Moskvi. Zastopniki vlade so v govorih poudarjali, da je sovjetska Unija danes jačja kot kdaj prej.

KOMUR JE ZA DOBRO SLOVENSKO KNJIGO,

bo pomagal iziriti

"Ameriški Družinski Koledar"

Prečitajte seznam spisov in ilustracij na 6. strani

"Proletarca"
REDNO
prejemate.

Prosimo vse,
da v povračilo
narocnino redno
obnavljajo.

Glasovi iz Našega Gibanja

NAŠA AGITACIJA V AKRONU IN SOSEDNIH KRAJIH V OHIO

Piše Anton Vičič

Po konferenci JSZ. v Barbertonu sem ostal v tem kraju, da skupno s sodrugi storimo kolikor mogoče za povečanje števila naročnikov "Proletarca". Akron je vsakemu znano mesto, ne radi kake svoje velike slovenske naselbine, ker te nima, nego vsled produktov njegove industrije. Npr. velika akronska tovarna izdelkov iz kavčuka, ki je znana povsod. Ona je zgradila tudi novi ogromni zrakoplov "Akron", o katerem pravijo, da je največji na svetu. Stane nad pet milijonov. Namenjen je ubijanju "sovražnikov", kajti zrakoplov je posest ameriške vojne mornarice. Good Year kompanija, ki ga je zgradila, si je z njim napravila mnogo reklame, ob enem pa je dobila tudi lep profit.

Sicer ne bom opisoval akronske industrije, v kateri se delavcem, kar je zaposlenih, ne godi nič boljše kakor drugod. Brezposelnih je veliko. Slovenci so v tem zelo prizadeti.

Dne 27. oktobra sem bil na seji družbe Slovenski Dom v naselbini Kenmore. To je kraj tik Akrona, kjer živi precej naših rojakov. Organizacija ima svoj dom, ki služi naselbini za njeno društveno in socialno središče.

Na povabilo sem v nagovoru zborovalcem izvajal o različnih namenih, katerim služijo, ali pa bi lahko služili slovenski domovi. Poudarjal sem posebno važnost, ki jo imajo čitalnice in jih je treba negovati, da se res razvijejo v izobraževalne ustanove.

V tem domu se razen drugih naprednih rojakov udeležujejo tudi naši sodrugi. Na tej seji so stvarno razpravljali v korist te svoje institucije. Opozorili bodo vse one, ki so obljubili vzeti delnice in dali nanje le majhno vplačilo, da naj skušajo obveznosti poravnati, kajti drugače bo organizacija primorana, da jih črta iz imenika.

Naslednji dan smo imeli v tem domu v Kenmoru sejo članov kluba št. 232 JSZ., da se pogovorimo o načrtu za agitacijo v prid "Proletarca". Navzroč so izražali navdušenje za sodelovanje, kar me je zelo radostilo. Govorili smo tudi o akciji za pojačanje kluba št. 232 JSZ. v Barbertonu. Vanj pripadajo sodrugi iz vseh teh naselbin. Sodrugi v Kenmoru in Akronu žele ustanoviti svoj klub. Večina članov je v tema krajema, ali to bi seveda ošibilo klub v Barbertonu. Vprašanje pri takih odločitvah je, ali bi bila stvar pokretu koristna, ako se je izvede, ali bi koncem konca le škodovala. Praksa je pokazala, da je en močan aktiven klub boljše, kakor dva šibka. Toda v tem slučaju bi oba kluba vsled svoje bližine lahko veliko sodelovala med seboj in je možno, da bi taka delitev koristila — seveda le, ako se pridobi klubu v Barbertonu dovolj novih članov.

Ze sestanek sam na sebi je pokazal, da agitacija za "Proletarca" ne bo brez uspeha. Prvi se je oglasil John Fedel, ki si je list naročil za celo leto. Fedel je edini Slovenec v tem kraju, ki razvaža premog in led. Rojakom ga priporočam.

Sodrug John Jankovič in John Slanovec sta me 26. oktobra vzela s sabo v Wadsworth in Ritman, O. Obiskali smo s. Drobniča, ki je bil zaposlen. Njegova soproga je naročnina takoj obnovila ter se o listu prav laskavo izrazila. Posetili smo s. Pečnika, ne zaradi agitacije, ker ima list plačan, nego da se z njim seznanim. Delal je na farmi, a prišel domov, da smo nekoliko pokramljali.

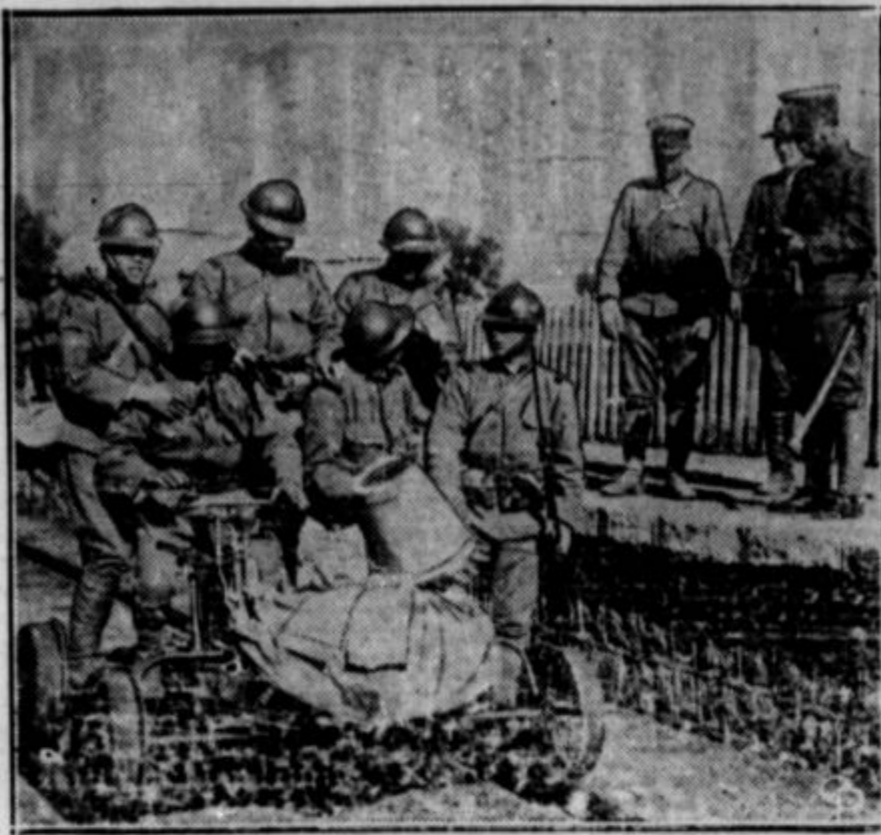
V Ritmanu smo dobili nekaj novih letoletnih naročin, dasi je tu le pet slovenskih družin. Nekaj naročnikov je bilo v tem kraju že prej. Dobil jih je s. Joseph Smoy, ko je bil na posetu v tem delu države Ohio.

Kot povsod, sem naletel i tu na čudake. Eden je pravil, da je bil naročnik Proletarca pred leti v Pennsylvaniji, toda je spoznal, da se časi niso nič spremenili radi tega. Kapitalisti vladajo in treba je, da se ravnamo po njihovih željah, ali pa ni kruha. Gospodar je gospodar! Sicer pa se bi morda kaj doseglo le s puntom. On voli kakor se njemu zdi pravilno. Kompanije nikogar ne primorajo, kako naj glasuje. Ali že v isti sapi je pravil, kako oprezen mora biti človek, da se kompaniji ne zameri in ne izgubi delo.

Otroci imajo ponekod veliko besedo. Namesto, da bi jih starši poučili o delavskem gibanju, se malčki postavijo s svojo šolo, katera jim v interesu izkoriščevalcev ubija patriotizem, kakršnega hočejo dolarski krvoseji. So brez skusenj v življenju, ker sta garala zanje ata in mama, toda v šoli so čuli, da smo vsi svobodni, da imamo vsi enake priložnosti, da je to najboljša in najpravičnejša dežela na svetu, in da ima vsakdo, — tukaj rojen — priložnost, da ga izvolijo za prezidenta. Otroci seveda ne vedo, da le papagajsko ponavljajo kakor so jih učili mučitelji njihovih staršev. A od staršev bi se že smelo pričakovati, da bi razumeli to resnico, pa naj bi otroke navajali na čitanje angleškega dela "Proletarca" in angleške delavske literature. Saj se za otroke, čeprav so se šolali, tudi ne obetajo dobri časi. Kdor dela, je izkoriščen in plačajo jih malo.

Dne 27. okt. sva šla s sodrugom John Jerebom z njegovo karo v Massillon, O. Lilo je kakor iz škafa, a dospelvi tja, je naju pozdravilo solnce. Manj solnce pa je bilo v tem kraju v agitaciji. V mestu je močna angleška socialistična postojanka, ali naši rojaki se zanjo ne zanimajo. Jih je nekaj — naletel sem tudi na eno žensko — ki se brigajo še za kaj drugega kakor puhle vsakdanjosti.

JAPONCI SE NE UMAKNEJO

Vzlic mlačnemu prizadevanju predstavnikov lige narodov ter ameriške vlade, ki urgirajo Japonce in Kitajce, naj prenehajo s "sovražnostmi" ter se med seboj direktno sporazumeje, se Japonci za vse to ne zmenijo, nego izvršujejo nadaljnje okupacije mandžurskih mest pod pretvezo, da so "japonski interesi v nevarnosti". Kitajci so brez moči. Tudi ako Japonska ne bo proglasila Mandžurije za svojo kolonijo, kakor je svoječasno Korejo, bo po tej okupaciji dejansko vseeno njena posest. Kitajka bo prisiljena podpisati pogodbo, v kateri bo sicer rečeno, da je Mandžurija njena, toda Japonci dobe take in take predprave in Japonci bodo določevali, kdo naj bo v upravi Mandžurije. Tudi imperializem ima svoje "legalne" in "etične" izhode.

Dotična rojakinja je name napravila vtis ne le zavedne, nego tudi jako inteligentne delavske žene.

Dne 28. okt. sta me sodruga Jereb in Slanovec peljala v Canton, kjer smo obiskali vse naše naročnike. S. P. Chufert mi je pravil, da je ravno kar dovršil agitacijske obiske, a naročnine niso obnovili. Bom še jaz poskusil. Za pomoč sem se obrnil na Blaža Odarja; on je po dolgi brezposelnosti ravno dobil delo, njegova soproga pa nam je gostoljubno postregla. Ko se je Blaž vrnil z dela, smo se podali v živahen prijateljski pomenek. Povedal mi je o razmerah isto kakor Chufert. Bil mi je na uslugo in prizadevanja niso bila brez uspeha, dasi je zahtevalo mnogo truda. Naši rojaki v tem mestu so razen brezposelnosti prizadeti tudi s polomom banke, v kateri so imeli svoje prihranke. Ene banke pa izplačajo vlagateljem le nekaj malega na mesec. Denarja ti ne dajo, neglede da je tvoj in da ga rabiš.

S pomočjo sodrugov in somišljenikov smo v teh naselbinah izvršili precej agitacije. Hvala vsem za naklonjenost.

Strankin referendum

V soc. stranki je v teku referendum, na katerem je članstvu predlagano, da glasuje za zvišanje članarine stranki z \$1 na \$1.50 na leto. 25c od tega bo šlo za uradni mesečnik, kateri bodo dobivali vsi člani. Izkazalo se je, da s to članarino stranka ne more voditi toliko organizatoričnega dela kakor je potrebno. Članom JSZ. priporočamo, da glasujejo za predlog. Članarina v JSZ s tem ne bo povišana, pač pa ostane, če bo predlog sprejet, toliko manj v zvezni blagajni, iz katere plačujejo članske znamke soc. stranki.

Rezultat glasovanja naj tajniki sporoče uradu, iz katerega so dobili glasovnice, najpозneje do 22. novembra.

SNOVEVI OBISKI

Na agitaciji v Library, Pa.

Bridgeport, O. — Dne 29. oktobra sem se napotil na Library, Pa. v namenu, da poagiram za "Proletarca". Library je precej velika slovenska naselbina. Svoječasno je bila radi raznih aktivnosti in udeleževanja v delavskem gibanju zelo znana v naši javnosti. Vsled krize ter prošle stavke je jako prozadeta. Rojaki v nji so naprednega mišljenja. Svoj čas je bil "Proletarec" med njimi zelo razširjen. Tudi sedaj so s a naročili skoro vsi, katere sem obiskal, in drugi so obnovili naročnino, razen par izjem. Vseh nisem utegnil posetiti.

Tudi par slovenskih trgovcev je na Libraryju. Posebno znan še iz mladeniških let mi je Louis Groznik. Rad pomaga "Proletarcu" in včasih je oglašal tudi v "Družinskem kalendarju".

Uspeh te agitacije je bil dovoljen. Pravzaprav, upoštevajoč razmere, kakršne so težko udarile rojake, je bil dober. Upam, da bodo vsi, ki so si list naročili, ostali njegovi stalni naročniki. Uverili se boste, da je "Proletarec" vreden, da ga čitate in mu sledite.

Hvala vsem, ki so mi bili na uslugo pri tem delu.

V soboto bi imel obiskati še nekaj Moonrunčanov, a sem moral proti domu. Nazaj grede sem se ustavil pri Terčelju in Progarju v Strabane, in v Washingtonu pri bivšem Bridgeportčanu Valentinu Demsharju, s katerim smo nekoliko pokramljali. Naslednja postaja je bila pri Antonu Novaku v Valley Grove, W. Va. Njegova soproga se je naročila na list.

"Proletarec" čitateljem povsod ugaja. Le tisti, ki ga ne berejo, ali imajo proti njemu vcepljene predsodke, ga kritizirajo. Kdor izmed njim pa postane naročnik, kmalu spremeni svoje mnenje v prilog listu.

"Proletarec" je v svojih 26 letih že veliko storil za probujo delavstva. S svojim vzgojevanjem je pomagal neštetim rojakom, da so se znali varovati prevarantov in zavajalcev, kar je neprecenljiva zasluga tega lista. Kakor vse, je tudi delavski tisk v krizi. "Proletarec" ni izjema, zato je potrebno, da mu pomagamo zdaj vsi, kakor kdo more. Pridobivajte mu novih naročnin in kolektajte potekle. Kdor more, naj mu prispeva malo vsoto v

tiskovni fond. Kakor v prejšnjih slučajih, se bo tudi zdaj preril skozi krizo, ker so sodrugi in naročniki zato, da se "Proletarca" ohrani.

Naj glede naselbine Library omenim pred zaključkom dopisa še to, da potrebuje socialistični klub. Klub bi lahko gojil tudi dramatično in prosvetno delo sploh. Imajo lep slovenski dom s primernim odrom, imajo sposobne ljudi za vprižarjanje iger, in zraven so delavci na Libraryju zavedni, toda otrebi bi se morali malodušnosti ter se znova lotiti dela v klubu. Upam, da bodo z dobro voljo to kmalu dosegli in potem bomo spet večkrat čuli o njihovih aktivnostih. Življenje jim ne bo tako enolično, kajti človek laglje pozabi, če včasih zbere svoje misli še v čem drugem kakor v samih skrbih, kako se bomo prebili skozi krizo. Torej le na noge, Library! Pokažite drugim naselbinam z obnavitvijo delavskega političnega in kulturnega dela, da vaše energije še niso in ne bodo zatonile. — Joseph Snoy.

Rezultat volitev v

Clevelandu

Ker je bilo za s. Josipa Siskovica, ki je kandidiral na socialistični platformi za koncilmana v Clevelandu, prilično agitacije v Proletarcu in Prosveti, je naravno, da bo zanimalo poročilo o izidu tudi čitatelje izven Clevelanda. Volitve so se vršile 3. novembra. Direktnega poročila iz Clevelanda še nimamo. Sledeči podatki so povzeti po clevelandskih listih.

Joseph Siskovich, ki je kandidiral v 4. okraju, je dobil okrog 750 glasov. Izmed 36 kandidatov v tem okraju je bil Siskovich na 18. mestu. Okraj ima pravico do sedem koncilmanov. Za Slovenca Vehovca je v tem okraju delovala demokratska stranka in dasi je dobil nad 2,000 glasov, je propadel. Vseh slovenskih kandidatov za koncilmane je bilo v dveh okrajih pet, a nihče ni zmagal. V prejšnjem mestnem svetu je bil slovenski koncilman J. Mihelich, ki pa je pri teh volitvah kandidiral za sodnika in bil poražen.

Zelo so narasli glasovi socialistična Josipa Martineka, ki je kandidiral za koncilmana v drugem okraju. Dobil je okrog 2,000 glasov. Izmed 34 kandidatov je bil na 7. mestu. Tekom zadnjih dni kampanje sta bila v ljutem boju clevelandska slovenska lista "Am. Domovina" in "Enakopravnost", ki sta se obtežavala z raznimi očitki, obdolžitvami in psovkami.

Glasovi, katere je dobil Siskovich, značijo v 4. okraju narastek od prejšnjih volitev, toda treba bo še mnogo dela, predvsem pa pojačanje socialističnih klubov vseh narodnosti, predno bo soc. stranka v Clevelandu mogla postati političen faktor.

Cleveland je imel takozvani managerek sistem uprave. Namesto župana je koncil izvolil ravnatelja, čigar naloga je bila, da vodi upravo striktno po bizniških načelih. Pri prošlih volitvah so meščani ta sistem zavrgli in v bodoče bodo spet volili župana kakor nekoč in koncilmane po wardih in ne po celo krdele skupaj v 4. okrajih kakor dozdaj. Socialisti so v volilni kampanji izvršili veliko agitacijskega dela, ki gotovo ne bo brez dobrih posledic.

Število brezposelnih narašča

Urad A. F. of L. objavlja, da po poročilih, ki jih prejema, število brezposelnih stalno narašča.

Buržvazna dobrodelnost

Milwaukee, Wis. — "Mnogi so navdušeni za delavca, strešajo zanj kar koše lepih besedi in obljub na 'boljšo bodočnost', dejansko, da bi mu položaj izboljšali sedaj, v potrebi, pa ne store ničesar."

Tako se je razjokal Staut v svojem žurnalu. Njegovo srce krvavi za delavce, dasi je on s svojo narodnjaško-buržoazno-klerikalno politiko pomagal ves čas onim, ki so odgovorni za sedanje razmere.

Taktika, kakršno je rabil, je slepilo, da bi delavstvo ne spoznalo svojih interesov in se ne naučilo boriti se za boljše pogoje in lastno zaščito.

Mogoče ste že čitali primero o veleposelstniku, ki je vzel kmetiču malo posestvo, potem pa se solzil od samega ginjenja nad svojo dobroto, ker je pregnani kmetičevi družini dal nekaj kruha na pot.

Tudi vladajoča buržoazija je "usmiljena". Najprvo požene milijone ljudi v klanje, potem pa miluje ranjence in jim obvezuje rane ter postavlja spomenike. Brezposelnim veteranom milostno dovoli, da smejo prodajati jabolka na ulicah — kar znači beračenje pod častno označbo.

Staut skuša očitati socialistom, da ne store ničesar za delavca, kadar je v potrebi. V tem posnema buržoazne hipokrite, kateri tudi nočejo vedeti, da socialisti odklanjajo miloščino in zahtevajo pravice kot sredstvo za odzdravljenje sedanjih razmer. Socialisti niso dobrodelna organizacija kakor kaka Salvation Army, nego bojevena stranka, katera hoče, da gre delavcem kar je njihovega.

Vsaka industrialna država v Evropi ima postave, ki določajo primerno podporo brezposelnim delavcem. Kapitalizem, ki je edini povzročitelj gospodarskih polomov je PRIMO-RAN prispevati v to svrhu. Teh postav za delavsko zaščito niso priborili narodnjaški ali klerikalni politikai, temveč si jih je priborilo delavstvo samo s pomočjo SOCIALISTIČNIH ZASTOPNIKOV V ZAKONODAJAH.

Evropske industrialne države so v primeri z Ameriko in njenim bogastvom majhne in neznačne; njih skupna bogastva so pritiklavca v primeri z ameriški bogastvi, ameriški ogromnosti in moči. Toda vzlic temu plačujejo te pritiklavce države primerno podporo brezposelnim. V primeri z Ameriko imajo vzorno delavsko zaščito in krajši delovni čas (dasi njih industrije niso tako dovršene razvite kakor so ameriške).

Socialisti so za odpravo beračenja. V ta namen pa je treba odpraviti vzroke, ki dovajajo milijone v uboštvo. Kdor v tem boju proti krivicam pomaga, vrši res delavstvu koristno delo.

Pristaši sedanjega sistema, med katerimi je tudi Staut, kažejo na svojo "dobrodelnost" in hočejo, da bi jih svet slavil raditega. Posnemamo svetopisemskega farizeja, ki je hvalil boga, da ni tako slab kot so drugi...

V resnici so kramarji, kakršne je tesarjev sin z bičem pogнал iz templja. "Dobri" ljudje v imovitih krogih prejeajo vsako leto "dobrodelne" plesse, za katere izdajo desetisoče za dekoracije, zato da potem poklonijo par borih stotakov za revne. Na teh priredbah se šopiri družba pijavk a svojimi biseri, zlatom in svilu. Le tisti, ki se bore za odpravo teh krivičnih slojev, so prijatelji ljudskih koristi. Staut ni med njimi, kajti on je delavsko gibanje proglasil za lajanje v luno. — Spartak.

Tudi v Montani je slabo

Red Lodge, Mont. — Glasovi iz zapada so v naših listih čezdale bolj redki. Ljudje so vsled slabih časov resignirani. Brezposelnost bo delavstvo popolnoma ugonobila, če se preje kaj ne izpremeni. Premogovniki le malo obratujejo. Kar imajo delavcev, so le tu in tam kak dan zaposleni. Prebrati pa si ni kje, ker je povsod slabo. Skozi ta kraj grade glavno cesto v Yellowstone Park. Delo je ko to pišem v polnem teku, a naših domačih ljudi je le malo zaposlenih, ker ima kontraktor svoje delavce. Govore, da bo prihodnje leto ta cesta odprta prometu. Bo nekaj interesantnega posebno za ljudi iz vzhoda, kajti nudila bo razgled na 30 jezer. Zal, da je tako malo delavcev, katerim bi bila dana prilika potovati in uživati naravne krasote.

K. E.

Za brezposelne v Illinoisu

Socialistična stranka v Illinoisu je iz svojega urada poslala governerju Emmersonu spomenico, v kateri ga urgira, da naj uvrsti v dnevni red posebnega zasedanja legislature tudi vprašanje pomoči nezaposljenim delavcem. Na strankin poziv so poslali governerju sličen apel mnogi posamezni sodrugi ter klubi. Governer se je odzval ter obljubil, da bo imela zbornica priliko razpravljati in sklepati o tem važnem problemu.

POROČIL O DOGODKIH POGREŠAMO

Ali je imel vaš klub shod, predstavo, ali kako drugo prireditev?

Ali so se vršile v vaši naselbini kake druge zanimive prirediteve?

Kdo so socialistični kandidati v vašem mestu ali okraju?

Koliko glasov je dobila zadnjič socialistična lista?

Ali skrbite, da je vaše glasilo zadostno in pravočasno obveščeno o vsem, kar se dogaja važnega v naselbini?

"Proletarcu" sicer ne primanjkuje dopisov, je pa v njemu premalo poročil o stvareh, kakršne omenjamo prej.

Poročajte DOSTIKRAT, TOČNO IN KRA-TKO, da bomo lahko nudili pregled vsega, kar se dogaja VAŽNEGA med našim delavstvom.

KLUBOM IN DRUSTVOM

ALI želite svojim priredbam čimveč moralnega in gmotnega uspeha?

OGLAŠAJTE JIH V PROLETARCU!

Razmere pri nas

Waukegan, Ill. — Priredbe kluba št. 114 JSZ. so bile pred leti vedno dobro obiskane. Naš program je bil vselej zanimiv in privlačen. Zdaj pa se ljudje ne upajo več toliko na naše priredbe, v strahu da bi delo izgubili! Kakšno delo? Saj sploh malokdo dela in še tisti le par dni na teden in po par ur na dan. Čemu se bati, da izgubim delo, če ga nimam?

Gospoda pri American Steel in Wire Co. postopa z delavci kakor svinja z mehkom. Ni dovolj da delajo kot mule. Utrgali so jim že itak malo plačo. Kmalu bodo morali vprašati tudi za dovoljenje, kaj smejo piti in jesti in kaj ne smejo. Kompanijski vožni že itak pazijo na delavce kam zahajajo v prostem času, kakšne časopise in knjige čitajo itd. Če hoče kompanija imeti popolno kontrolo nad svojimi sužnji, naj jim da — seveda ne zastoj — uro, ki jo bodo morali navijati in ta ura bo točno registrirala vsak korak, kam bodo krenili; vsako besedo in misel, celo sanje naj bi bile registrirane. Kajti človek večini v sanjah pove to, česar se v budnosti ne upa. Na tak način bi se prav gotovo rešili vseh radikalcev.

Morda se še spominjate Frank T. Fowlerja, bivšega tajnika trgovske zbornice v Waukeganu—No. Chicago, ki je 27. avg. 1927 pisal famozno pismo lokalnemu časopisu "The Waukegan Daily Sun" pod naslovom: "Drage Them Out". Daily Sun je še tisti dan radi objave Fowlerjevega pisma izgubil nad 100 naročnikov in v enem letu je prenehal izhajati. V pismu se je ta super dolar-patrijot jezil na delavce zato, ker so protestirali na shodu proti krivični obsodbi Sacco-Vanzettija. Urgiral je, naj se imena vseh tistih trgovcev, ki so bili na shodu, objavi v časopisu, da patrijotični Američani ne bodo hodili k njim kupovat. Delavce pa naj se trajno odslovi iz službe. S tem jim bomo dali dozo njih lastne medicine".

Tako je predlagal ta dolar superpatrijot. "In ako vi delavci niste zadovoljni s plačo, ki jo dobite in z našimi vlada-mi, pa pojdite v vaši kontro, odkoder ste prišli."

V argumentiranju bo mnogoteri prenapeti patrijot tako odgovoril. In če ste prej mislili, da imate opravka s pametnim človekom, ste zdaj prepričani, da je samo puhloglavi idijot!

Eno najbolj zakrknjeno podjetje kar jih imamo v Waukeganu je John Manwils Rufing Co. Tu se še dela 10—13 ur na šit in delavci zaslužijo od \$2 do \$3 na dan. Tudi druge družbe niso dosti boljše, samo da imajo krajši delavnik. Dokler je bil Frank T. Fowler tajnik pri Chamber of Commerce, je imel običaj, kadar se je kakšna tovarna priselila v Waukegan, da je zavpil v lokalnem časopisu o industrializiranju našega mesta, ki postaja bogato, in da se biznis razvija bolj kakor v kateremkoli mestu na severni strani Chicaga. In to vse je bila zasluga Fowlerja ter Chamber of Commerce. Res je, da so se v zadnjih 10.—15. letih priselila sem

mnoga podjetja. Ampak pobegnili so iz drugih mest v strahu pred unijo. Chamber of Commerce z Fowlerjem na čelu je vabila vsa ta podjetja, naj se nastanijo pri nas, niso jih pa vprašali, kako bodo delavce plačali in koliko ur na dan bodo morali garati! Ako ima delavec več plače bo več potrošil, trgovci bodo več prodali in tako bo mesto bolj prosperiralo. Tukajšnje družbe se ne ravna po tem pravilu. Kolikor je tu tovarna, so vse stodoletne sbebarske, Chamber of Commerce pa jim je obljubila, da od strokovnih organizacij ne bodo nadlegovane.

V Waukeganu imamo tri banke. Dve sta odšli rakovo. Tudi med Slovenci jih je nekaj, ki so izgubili, ne vem pa koliko. Za enega vem sigurno, da ni nič izgubil. Ne razumem pa, zakaj tisti napis na novicah: "IN GOD WE TRUST". Banke pa lepo pokajo dalje.

Ljubi Bog je najbrž pozabil na to nekdanj najbolj srečno deželo. Zdaj ima celo "zapadla" Zadrudna banka v Ljubljani več kredita, kot pa privatna v U. S. A. Spominjam se kakšen krik in vik so vzdignili nekateri, ko se je šlo radi poslovnih zvez med Zadrudno banko in SNPJ. Argumentirali so, da je tukaj najmanjša privatna banka bolj varna kakor je v Jugoslaviji državna banka. — Martin Judnič.

V BARBERTONU
(Konec.)

John Jankovich je vodil program. "Javornik" je predvajal pevske točke in čuli smo deklarirati dečka, čigar ime mi ni znano. Končanemu sporedu je sledila plesna zabava in veselica je dobro izpadla v gmotnem in agitacijskem oziru.

Drugi dan ob 9. zjutraj smo se zbrali v isti dvorani na konferenci soc. klubov ter društev Prosvetne matice. Za predsednika je bil izvoljen Jos. Jauch in za zapisničarja Max Kotnik. Zapisnik prejšnjega zborovanja je bil sprejet kot čitan. Karl Trinastič se je pismeno obrnil na konferenco z željo, da bi mu nakazala vsoto \$3.60. Pravi, da je imel toliko stroškov v zvezi s prejšnjim zborovanjem ohijske Konference. Predlogi so bili, da se računa ne odobri, da se mu da le dolar in da se izplača v celoti. Sprejet je bil predlog, da se mu izplača.

Tajnik Konference s. Zorko je poročal, da je v blagajni čistega preostanka \$126.47, kar je nadzorni odbor potrdil. S. Zorko je dalje poročal, da je bil ustanovljen socialistični klub v Salemu, O., in da bi bilo umestno poskrbeti za predavanja v naselbinah.

Organizator Anton Jankovich je poročal, da za ustanovitev kluba v West Parku ni še zadosti dobre volje zato poskusi niso uspeli. Bo se še potrudil, da pride tudi ta naselbina v JSZ s svojo postojanko. Izvaja, da je pomagal s. Pogorelec pri nabiranju oglasov za v Družinski koledar in da je delal z Vičičem v prizadevanjih za razširjenje Proletarca v Clevelandu. S. Tancek iz Girarda je de-

POBOŽNA NAVADA V KENTUCKYJU

V nekaterih vaseh v Kentuckyju je še vedno ohranjena navada ceremonijalnega umivanja nog. Ker se je Krist ponižal, da je umil noge svojim učencem, čemu se ne bi verniki? In tako se v kentuckyjskih hrikih ljudje abirajo skupaj ter umivajo noge drug drugemu. Ob takih prilikah tudi veliko molijo. Ta slika je bila vzeta v vasi Mayking v Kentuckyju.

jal, da so nameravali povabiti tja racinskega župana Svobodo ter milwauskega šerifa Bensona na shod, toda zaradi paznosti delodajalcev si precej delavcev ne upa riskirati svoje službe s posejanjem takih priredb. V ostalem je naselbina napredna in aktivna.

John Jankovich iz Barbertona je dejal, da bodo skušali ustanoviti klub v Cantonu, O.

J. Jauch od kluba št. 27 je poročal, da so zbrali v Clevelandu okrog \$400 v tem letu za stavkujoče premogarje, da so aktivni v volilni kampanji in da so prispevali v podporo "Proletarcu" \$25, v kampanjski fond stranke in Clevelandu pa \$50. Mladinski in ženski odsek poslujeta v danih okoliščinah dobro in je upati, da bosta dobro napredovala. Olga Vehar je poročala o mladinskem odseku kluba št. 27 in Paulina Dolgan ter sodružica Tancek o "Zarji" ter prireditbi, katero bo imela na Zahvalni dan.

S. Lever je razlagal težkoče, s katerimi ima neprilike klub št. 28. Izgubili so dva člana, novih je pristopilo osem. Na Labor Day so imeli prireditev, na kateri bi imel nastopiti tudi pevski zbor "Cvet", česar pa ni storil. Nekateri delujejo za ustanovitev klubovega pevskega odseka.

Fr. Barbič je je poročal, da klub št. 49 v Collinwoodu sodeluje s klubom št. 27 v kampanji in da je klub prispeval v kampanjski fond stranke v Clevelandu \$25. — "Proletarcu" v podporo je poslal \$5. Omenil je priprave za klubovo veselico z varietnim sporedom, ki se je vršila 1. novembra. Klub v Collinwoodu je imel v raznih časih po vojni velike težkoče. Pred tremi leti je prišel skoro na ničlo. Zdaj ima 33 članov.

Za klub št. 232 JSZ v Barbertonu, O., je poročal s. Boha. Druš. št. 5 SNPJ. ni poslalo zastopnika, ker ni bilo zanimanja. Zastopnik druš. št. 126 SNPJ je zamudil "transport". S. Jereb od druš. št. 635 SNPJ je poročal, da so aktivni v Prosvetni matici. A. Rupnik od druš. št. 53 SNPJ. pravi, da ni dobil navodil od članstva, naglašal pa je, da je za konstruktivno delo katero pa ima seve težkoče. Od druš. št. 170 SNPJ. je poročal Martin Klarich. Govoril je tudi Simon Smiljenič. Od druš. št. 312 SNPJ je poročal Andrej (zidar) Božič, ki pravi, da tisti, ki se bi morali zanimati, se ne zadosti. Tancek od druš. št. 49 SNPJ. je dejal par besed, od druš. Lunder Adamič št. 20 SSPZ pa je poročal John Kochevar in od št. 18 SSPZ. Fr. Ban. Od druš. št. 61 SSPZ. je govoril John Jankovich.

Anton Vičič je naglašal, da naj člani ne odstopijo, kadar jim je radi brezposelnosti nemogoče plačevati članarino,

kajti JSZ. jim v takih slučajih da izjemne znamke. Omenil je načrt čikaškega in detroitskega mladinskega odseka za prireditve debat. Pravi, da so se dohodki Prosvetne matice znižali radi zmanjšanih prispevkov, katera plačujejo društva in da je izdala za literaturo več nego je imela dohodkov. Govoril je tudi o agitaciji za "Proletarca" in apeliral na sodelovanje. Pojasnjeval je, da je list v cirkulaciji napredoval, toda zmanjšali so se mu drugi dohodki, kar ga je potisnilo v finančno nazadovanje. Precej naročnikov ne more poravnati naročnine. Zeli, da vzamejo sodrugi in naročniki to v obzir ter listu pomagajo z novimi naročninami ter s prispevki v tiskovni fond.

S. Zorko je priporočil, da naj konferenca nakaže Antonu Jankoviču za njegovo pomoč s. Vičiču pri agitaciji kot priznanje in odškodnino za čas \$25.

Sprejet je bil Barbičev predlog, da se naroči pamflet "What is Socialism", ki je nekač a-b-c razlaga socializma in zelo priporočljiv v agitacijske namene. Naroča se pri socialistični stranki, 2653 Washington Blvd., Chicago. Tisoč teh letakov stane \$2. Konferenca je prispevala "Proletarcu" v podporo \$25.

S. Slanovec je priporočal, da bi se Proletarca izdajalo v manjši obliki. Potrebo za tolišen list kot je zdaj je pojasnil Vičič.

Za tajnika Konference je bil ponovno izvoljen Louis Zorko, za organizatorje v svojih okrožjih pa Anton Jankovich, John Tancek in John Jankovich.

Rupnik je predložil resolucijo, v kateri hvali leninizem ter povečuje ruske komuniste. Pravzaprav je bilo to kar je imel bolj poročilo o tem kaj delajo v Rusiji kot pa resolucija. Svoja izvajanja je utemeljeval v daljšem govoru, odgovarjala pa sta mu J. Jauch in A. Vičič.—Frank Barbič.

Kako izdelate pristni grozdni sok vam pove knjiga

"KLETARSTVO"
SPISAL
Bohuslav Skalicky.
(S 85. slikami.)
Najboljši opis in navodila kako ravnati z grozdom.
Cena \$1.75
Naroča se v
KNJIGARNI PROLETARCA
3639 W. 26th STREET,
CHICAGO, ILL.

Predavateljska tura Anne P. Krasne

Chicago, Ill. — Planiranih predavateljskih tur je bilo med Slovenci v Ameriki malo. Vse, kar smo jih imeli, so bile izvršene pod okriljem naših socialističnih organizacij.

Za predavateljsko turo sodružice Anne P. Krasne, ki je bila končana prošlo soboto, je izdelal načrt odbor oziroma tajnik okrožne Prosvetne matice JSZ. s. Anton Garden. Sodelovali so klubi in društva. Iz poročil vidimo, da je sodružica Krasna napravila v vseh naselbinah v Wisconsinu in Illinoisu, kjer je nastopila, jako dober vtis. Udeležba je bila povsod obilna.

Imel sem priliko posetiti predavanje, ki ga je imela v petek 6. novembra v dvorani SNPJ. v Chicagu. Dvorana je bila do malega polna. Avdičenca je govornici pazno sledila do konca. Imela je, rekel bi, tri govore v enemu. V prvem delu je govorila o splošnem položaju z ozirom na socialne probleme in odgovornosti ter nalogah delavstva. V drugem delu govora je izvajala svoje misli o ženskah in njihovem delovanju, ali neaktivnostih, o njihovih dozdevnih in drugih pravicah, in o izkoriščanju, kateremu so izpostavljene. Poudarjala je in navajala dokaze, da so ženske izkoriščane v industriji še celo bolj kakor moški—zato, ker so ženske.

Vzrok temu je, je dejala govornica, ker je ženska neorganizirana. Po vsem svetu jih je le kaka dva milijona, ki so vključene v socialistično orientiranih organizacijah. Predvsem je potrebno, da se ženska otrese misli o inferiornosti. Zavzeti se mora, da si s svojim udeleževanjem izvaja enakopravno in enakovredno stališče. Sprejemati mora mandate v organizacijah in kjerkoli, ki ji nalagajo odgovornost, ne samo dolžnosti ali podrejenosti. Na prisotne rojakinje je apelirala, da naj se v klub organizirajo v separaten ženski odsek, ki naj ima svoje seje in razprave. Tretji del govora je bil apel na mladino. Predočevala ji je, da niso razmere mladini nič v prilog, da se izkoriščana vzle svojim šolam, in da jo kapitalistična vzgoja zavaja tako spretno, da se tega "zavedo le oni fantje in dekleta, ki si znajo poiskati tudi drugo stran slike, oziroma oni, ki pridejo po enem ali drugem naključju v delavsko gibanje. Mesto mladine je tam kakor staršev: v borbi proti krivicam in za boljše življenje. Ta del govora je imela v angleškem jeziku.

Ves govor je vzlic tej razdelbi tvoril lepo celoto. Pobijala je nazor, ki ga tako radi ponavljajo naši prijatelji, navmreč, da smo prenapeti in preobremenjeni.

Dr. Andrew Furlan
ZOBOZDRAVNIK
vokal Crawford and
Ogden Ave.
(Ogden Bank Bldg.)
Uradne ure: Od 9. do 12. dop., od 1. do 5. popoldne in od 6. do 9. zvečer. Ob sredah od 9. do 12. dop., in od 6. do 9. zvečer.
Tel. Crawford 2893.
Tel. na domu Rockwell 2816.

Milwaukee Leader
Največji ameriški socialistični dnevnik.—Naročnina: \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za tri mesece.
Naslov: 540 Jumeau Ave.
MILWAUKEE, WIS.

"New Leader"
angleški socialistični tednik.
Ishaja v New Yorku. Naročnina \$2 na leto, \$1 na pol leta.
Najboljše urejanje angleški socialistični list v Ameriki. Mnogo slovenskih delavcev ga čita.
Naročite si ga tudi vi. Naročnina: naj sprejema "Proletarec".

ILUSTRACIJA DVOJNEGA MERILA IN VREDNOSTI V RAZREDNI DRUŽBI

Za 1,500 bolnikov 1,600 atendantov.—Več ko štiri sto milijonov na leto v pomoč veteranom

(Nadaljevanje s 1. strani.)

na vsota, ki jo izdajo za plače nameščencem, znaša samo v tej bolnišnici blizu dva milijona dolarjev na leto. Za stavbišče in bolnišnično poslopje je plačala vlada petnajst milijonov dolarjev.

Proti privilegiranju.
Mi nismo proti zdravljenju bivših vojakov na ljudske stroške, ako so dobili bolezen v armadi, kajti v tem slučaju je dolžnost države, da skrbi zanje. Ni pa prav, da se troši tisočake za človeka samo zato, ker je član ameriške legije, četudi ni dobil v armadi ne bolezni in ne poškodb, medtem pa vlada pusti, da gine v boleznih sto tisoče sestradanih otrok in delavskih mater. To

je nezasišen škandal, mogoč edino v Zed. državah, kjer je politična uprava do mozga korumpirana.

Ako ima zvezna vlada \$400,000,000 na leto za veterane svetovne vojne in nadaljne stotine milijonov za podpiranje teh in drugih veteranov njenih vojnih ekspedicij, čemu ne bi mogla izdati par sto milijonov, da bi pomagala lajšati bedo otrok in mater?

V nobeni deželi na svetu ne bi izbrali kake posamezne kaste, kot so tu gotove vojske, in bi trošili zanje milijarde ljudskega denarja, medtem ko bi delavcem, ki so te ogromne vsote spravili skupaj, rekli, naj gredo v slučaju stradanja čakati na sandvič in čorbo v krušni vrsti!

rod, da bi kaj pomenili v Ameriki. Navajala je vzroke, radi katerih ženstvo ni bilo toliko v ospredju, kakor moški svet. Svetovne preuredbe v smeri socializma ne bo brez mogočnega sodelovanja ženstva. Le socialistično zavedne delavke bodo v stanu pridobiti mladino že v zgodnji mladosti za delavski pokret.

Shodu je predsedoval Fr. Zaitz. Prvi je nastopil s. John Rak, ki je na kratko povabil mladino, da naj pristopi v mladinski odsek kluba št. 1.

Po shodu je tajnik P. Bernik poskrbel, da smo imeli v spodnji dvorani domačo zabavo, na kateri je ostalo mnogo udeležencev shoda. Predavanje sodružice Krasne v Chicagu me je uverilo, da dopisniki iz drugih naselbin ne pretiravajo in da je bila njena tura res uspešno podvzetje.—Poročevalec.

DELAVSKI TISK.
Dokaz delavske nezavednosti je tudi to, da svoje liste blatijo, kapitalistične pa podpisujejo.

Dr. Otis M. Walter
ZDRAVNIK IN KIRURG
4002 West 26th Street,
CHICAGO, ILL.
V uradu od 1 do 6. popoldne, v torek, četrtek in petek od 1. pop. do 8. zvečer.
Tel. LAWDALE 4872.
V FRANCES WILLARD
BOLNIŠNICA
od 9. do 10. dopoldan ob torek, četrtek in sobotah.

Martin Baretincic & Son
POGREBNI ZAVOD
324 Broad Street
Tel. 1476. JOHNSTOWN, PA.

Debata v Detroitu bo 14. novembra

Detroit, Mich. — Vsi socialisti se več ali manj ukvarjajo z vprašanjem, kakšna taktika in kakšna metoda je boljša za doseg preobrata. V klubu št. 114 bo o tem pod pokroviteljstvom angleškega odseka v soboto 14. nov. na 116 W. Six Mile Rd. debata, v kateri bosta Traunik in Menton zastopala stališče, da se socializem lahko doseže z demokratičnimi parlamentarnimi metodami, Lotrich in Oscar Godina iz Chicaga pa bosta zagovarjala nasprotno stališče. Po debati bo zabava. Vabljeni vsi.

Peter Benedict.

Pristopajte k
SLOVENSKI NARODNI PODPORNJI JEDNOTI.
Naročite si dnevnik
"PROSVETA"
Stane za celo leto \$6.00, pol leta \$3.00.
Ustanovljajte nova društva.
Deset članov (le) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je:
2657 S. LAWDALE AVE.,
CHICAGO, ILL.

Royal Bakery
SLOVENSKA UNIJSKA PEKARNA.
ANTON F. ŽAGAR, lastnik.
1724 S. Sheridan Rd.,
No. Chicago, Ill.
Tel. 5524.
Gospodinje, zahtevajte v trgovinah kruh iz naše pekarni.

VAŠA VLOGA

V TEJ BANKI DOKAZUJE
DA ZNATE TREZNO SOCIJALIZEM.
KASPAR AMERICAN STATE BANK
1900 BLUE ISLAND AVE. CHICAGO, ILL.

Hočete pristno in čisto mleko za vašo deco in ostalo družino. Dovolite da vam postrežemo z njim. Dostavljeno na dom iz naše sanitarne, solneno zračne
NOVE MLEKARNE
WENCEL'S DAIRY PRODUCTS
EDINA SLOVENSKA MLEKARNA V CHICAGU.
2380-82 Blue Island Ave. Tel. Roosevelt 3673

NAZNANILO
Cenjenim rojakom naznanjam, da sem prevzela od Mr. Sorška dobroznano restavracijo "TRIGLAV". — Potrudila se bom zadovoljiti posetnike z najboljšo kuho in postrežbo. Se priporočam,

IVANKA STRLE
6026 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

NAJVEČJA SLOVANSKA TISKARNA V AMERIKI
JE
NARODNA TISKARNA
2142-2150 BLUE ISLAND AVENUE
CHICAGO, ILL.
Mi tiskamo v Slovenskem, Hrvaškem, Slovaškem, Češkem, Poljskem, kakor tudi v Angličnem in Nemškem jeziku.
Naša posebnost so tiskovine za društva in trgovce.

PROLETAREC

List za interese delavskega ljudstva.

Izhaja vsak četrtek.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

NAROČNINA za Zedinjene države in Kanado za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četrt leta \$1.00. — Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopiši in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do ponedeljka popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Thursday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1908.

Editor: Frank Zaitz
Business Manager: Charles Pogorelec

SUBSCRIPTION RATES:

United States and Canada, One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.—Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

Address:

PROLETAREC

3639 W. 28th St., Chicago, Ill.
Telephone: Rockwell 2864.

546

Volitve v Readingu

Kdor še misli, da je med demokratsko in republikansko stranko kaj razlike, mu lahko omenite Reading. To pennsylvansko mesto je imelo socialistično administracijo štiri leta — najboljšo upravo, ki je kedaj gospodarila v Readingu. V torek 3. novembra je bila poražena.

Republikanci in demokrati so pri prejšnjih volitvah skušali vreči socialiste separatno, pa ni šlo, zato so v nedavno končani kampanji vrgli masko dol in se združili za skupne kandidate proti socialistom.

Le dobrih tisoč glasov večine sta dobile obe stranki proti socialistom. Socialisti so jih dobili nad deset tisoč, republikanska-demokratska zveza pa dobrih enajst tisoč.

Delitev strank v Readingu je bila zdaj pošena, kajti čemu je sploh treba demokratske in republikanske stranke v dveh političnih edinicah, ko pa sta eno?

Potrebni sta kapitalistom za zavajanje ljudstva. Slepje ga z njima, da se ne zave in spozna, kdo je njegova prava stranka. Kjer pa se ljudstvo tega zave, kakor se je v Readingu, tedaj nastane iz demokratske-republikanske le ene stranke. Reading ni edini dokaz, kajti kapitalistični interesi so se združili v politiki povsod, kjer je zavedno delavstvo postalo močan politični faktor.

Socialistična stranka v Readingu je že skoro tako močna kakor sta republikanska in demokratska skupaj. Ko bo še nekaj stotin volilcev spoznalo, da so vrgli svoje glasove proč v korist nasprotnikom ljudskih koristi, bodo socialisti v Readingu imeli absolutno večino. Kapitalisti so to možnost in strah priznali z zuružitvijo svojih strank.

"Praznik zedinjenja"

V "svobodni" Jugoslaviji imajo zdaj volilni red — tako reakcionaren in tako posebno balkanski da nima primere pod solncem. To naglašajo tudi evropski poročevalci znanih ameriških dnevnikov kakor sta Times v New Yorku in News v Chicagu.

Svobode v Jugoslaviji ni. Diktatura je bila proglašena raditega, da režim siloma usrahuje kar ni mogla vlada ustavno.

Ako se narod počuti osvobodjenega, čemu se vlada boji opozicionalnih strank? Čemu je dovolila le svojo listo in čemu zahteva, da morajo volilci glasovati ustmeno?

V "zedinjeni, svobodni" Jugoslaviji stvari ne tečejo gladko. Nam to ni v naslodo, ker res želimo, da se bi prebivalstvu v razmeroma bogati deželi kakor je Aleksandrova kraljevina, dobro godilo. Nova "ustava" v Jugoslaviji je spaka, kar poudarjajo vsi evropski in ameriški listi. In dokler bodo "praznike ujedinenja ter osvobojenja Jugoslovancev" prirejali taki ljudje kakor jih prirejajo v Chicagu, smo sigurni, da ljudstvo v Jugoslaviji ni ne "ujedinjeno" in še manj svobodno.

Kaj je vzrok krize?

Ali je vam znano, čemu je na svetu toliko bede, toliko vsestranskega pomanjkanja, oziroma čemu ta kriza?

Denarja je obilno, blaga, živil, strojev, stanovanj in vsega drugega je na ostajaje. Pa je vendarle "kriza". Socialisti jo niso povzročili, ker še ne odločujejo, lahko pa odpravijo krizo in privedejo človeštvo v blagostanje, če jim ljudstvo poveri odločujočo moč.

Republikanska stranka je delavcem obljubila med drugim mnogo prostega časa. To je edina obljuba, katero je resnično izvršila.

Težke čase bi bilo morda lažje prenašati, ako bi človeku ne zvenelo na uho toliko optimizma.

Največja nesreča v nižinah delavstva je pijančevanje. Ubija tisočere po stopnjah duševno in telesno.

STARA MILITARISTIČNA IGRA SE PONAVLJA

Japonski imperializem je izbral sedanjo svetovno krizo, ko so druge velesile večinoma preobložene z notranjimi problemi, za povečanje svojega navala v kitajski provinci Mandžuriji. Ker je Japonska podpisala Kelloggov pakt, s katerim se zavezuje, da vojna ne bo sredstvo njene politike, in ker je tu li članica lige narodov, je začela z vojno proti Kitajski ne da bi jo napovedala. "Tehnično" torej ni vojne. Japonski vojniki so okupirali že ves važnejši del Mandžurije. Kjer koli so kitajski vojniki niso naglo umaknili, so jih Japanci pobili. Ponekod so se Kitajci prodiranju Japoncev uprli in nekaj japonskih vojakov umorili. Japonska vlada je izdala proglas, v katerem pravi, da so "prelili kri za domovino" in pozvala ljudstvo, da naj na določeni dan praznuje spomin padlih ter moli zanje. Slika prikazuje eno tako svečanost, na kateri so zbrani visoki oficirji japonskega generalnega štaba ter duhovniki, ki molijo za padle.

Balkaniziran "četrti žulaj"

Zapeljavanje naroda v strugo lakajstva in hlapčevstva

Mr. Fr. Paulič je nam poslal izrezek iz "Am. Slovenca" in pismo, v katerem pravi, da publicijski odbor za proslavo "Praznika Ujedinenja Jugoslovancev" želi, da ga priobčimo.

Želji seveda ne moremo ugoditi, ker nismo in nečemo sodelovati pri nikakršni akciji ali stvari, s katero se goljufa ali zavaja narod.

Mr. Paulič s svojim podpisom priznava, da bo to priredba istih podanikov, ki so z enake slavnosti lansko leto izrekli v imenu čikaških in drugih Jugoslovancev njegovemu veličanstvu kralju Aleksandru globoko podaniško udanost.

V čikaških Daily News konzulovci lažejo, da bo to le "jugoslovanska priredba v pomoč bednim, brezposelnim Jugoslovancev". Ali v Morrison hotelu, kjer se jugoslovanski kraljevaši goste na stroške bednega, "svobodnega" naroda v starem kraju, sklepajo, kako spravi v javnost čimveč laži, da bi napolnili dvorano na praznik "Ujedinenja" in osvobojenja Jugoslovancev. V listih so publicirali, da sodeluje z njimi tudi SNPJ. "Prosveta" je v uredniškem članku v slovenskem in angleškem delu konstatirala, da lažejo.

Društvo št. 32 Hrvatske Bratske Zajednice ogorčeno izjavlja v listih, da so ga vvrstili med prireditelje "Praznika Ujedinenja in osvobojenja Jugoslovancev" enako lažljivo, kajti to društvo ni nikdar sklenilo, da sodeluje ali da bo sodelovalo z Aleksandrovimi podaniki pod Kolombatovičevim vodstvom. Društvo je nasprotno klečeplazenju in provokatorskim trikoma, kakršne uganja konzulova gospoda, in je poslalo protest tudi izdajatelju lista Daily News, kateri je objavil laž, da to društvo kakor tudi SNPJ. sodelujeta pri prireditvi.

V izreku iz "Am. Slovenca", katerega nam je poslal Mr. Paulič s prošnjo, da ga priobčimo, je rečeno med drugim: "Dan 1. decembra je v Jugoslaviji to, kar je v Združenih državah 4. julij."

Kdorkoli je to zapisal, je vedel in ve, da laže.

V Jugoslaviji ni ne ujedinenja in še manj svobode. Diktatura je dokaz tej trditvi. Nikakršna zborovanja niso dovoljena, razen ona, ki jih prirejajo vladni ljudje za populariziranje režima. Slovensko kleri-

kalni stranko je diktatura razpustila, istotako klerikalnega "Orla" in po novi "ustavi" je klerikalcem onemogočeno iti v volilni boj pod staro formo strankine organizacije, zato pa so klerikalci sklenili, da volitve zaeno s socialisti in drugimi opozicionalnimi skupinami bojkotirajo. Čikaški flekajnarški klerikalizem pa pomaga istemu režimu na lažnjiv in zavajalen način privabiti slovenske delavce na proslavo "ujedinjenje in osvobojenje Jugoslovancev". Konzul Kolombatovič, ki ve, kako se lahko vleče kranijske Janeze, je šel parkrat s svojim katoliškim delom štaba uradno k maši v cerkev sv. Stefana, včasih pa pride k njim na zabavo in teta, zadnjič je bil na banketu, na katerem so se poslavljali od fajmoštra Murna, in tako si je pridobil srca navihnih katoliških rojakov, ki ne znajo ločiti iskrenosti od hinavstva in samoponosu od klečeplazenja.

V starem kraju, "kjer je 1. december isto kakor tukaj 4. julij", je prepovedan kakršenkoli delavski shod ali predavanje. Listi brez izjeme smejo pisati samo to, kar jim vlada dovoli in cenzura natančno pregleda vsak list, predno se ga tiska in razpošlje. Delavsko društvo "Priateljstvo prirode", katero je gojilo turistikto, je vlada prošli mesec razpustila samo zato, ker je ob neki priliki minulo poletje imelo skupen izlet v gore z nekim avstrijskim delavskim planinskim društvom... Pred par tedni je vlada prepovedala v Jugoslaviji glasilo francoske socialistične stranke, ker je po pravici povedalo, da je nova jugoslovanska ustava nekaj sramotnega celo za Balkan... "Proletarec" je v Jugoslaviji prepovedan, ker vlada noče, da bi tak delavski list okužal "podanike njegovega veličanstva..."

V listu "Daily News" z dne 6. novembra je slika odbora, ki prireja to zavajalno proslavo in na nji sta med drugimi tudi Slovenca Frank Vidmar in Frank Paulič. "Proletarec" je trdil že pred dobrim letom, da skuša mala skupnica, katere vedri pod Kobalovim kišobranom, privedi čikaške Slovence polagoma v naročje propagande balkanskega kraljevstva. Klerikalce v Chicagu z Janezom Jeričem na čelu je dobil na svojo stran konzul direktno, one Slovence, ki k maši ne hodijo, pa skuša spraviiti med "udane podanike" bolj po ovin-

kih s pomočjo narodnih gospodov, kakor sta omenjena. O Mr. Pauliču je rekel Paul Berger na konvenciji SNPJ. v Waukeganu, da ga socialisti mrze zato, ker je — komunist! Hrvatski komunisti pod vodstvom Bartuloviča, ki je bil na dotični konvenciji, so napravili radi te Bergerjeve opazke "demonstracijo" proti socialistom. Mr. Vidmar je bil tedaj posredovalec med Bartulovičem ter "progresivnim" blokom. Tako "politiko", o kateri vemo, da ima edini namen zavajati naš delovni narod, mi ne moremo smatrati za pošteno in naša dolžnost je, da ljudi, ki kvaritajo s prepričanji in jahajo na delavčevem hrbtu, brezobzirno razgaljamo.

JOSEPH SNOY ZOPET NA AGITACIJI V PENNI

Eden najagilnejših agitatorjev za razširjenje "Proletarca" je gotovo Joseph Snoy iz Bridgeporta, O. Sporoča nam, da tovarna, v kateri je vpisljen, zdaj ne obratuje, zato bo svoj proči čas porabil v agitaciji za "Proletarca" in JSZ. Prihodnji teden gre za nekaj dni v okolico Canonsburga, od tam pa v Johnstown in sosedne naselbine.

Sodrugom in somišljenikom priporočamo, da mu gredo pri agitaciji na roko kolikor mogoče.

Upravništvo.

Nestrpnost žanje, kar je sejala

Milwaukee, Wis.—"Radnik" je končno postal iz dnevnika tednik. Njegovi voditelji so dosegli, za čemur so stremili več kot deset let — — —

— prvič, s svojo nestrpno politikom, nevpodostojno razmere in okolščine ter ljudsko psihologijo —

— drugič, ker so računali z ljudstvom kakršnega so si oni želeli, ne s takim, kakršno je v resnici —

in tretjič, s svojo politično nezrelostjo:

Ko so v jugoslovanski sekciji komunistične stranke prevladovali še zmerni elementi, ljudje torej, ki so delovali z razumom ne samo s fanatizmom, je rastel vpliv radikalne struje v hrvatskih podpornih in drugih organizacijah neprestano. Pri glasilu največje podporne organizacije so imeli svojega sodruga, kateremu pa so zagrenili življenje, kakor stotinam drugih, zvestih in dobrih sodruznikov in sodrugov.

Nestrpnost ljudi, kateri so razpolagali z revolucijo kakor s kakim romarskim pohodom, je povzročila neznosne razmere med Hrvati, nesložnost, zavist in predvsem malosrčnost, poleg letargije.

Ljudi s pametnimi, temeljnimi nazori so prekricali fanatiki in nepoštenjaki. Kdor je znal navesti največje število Leninovih ali Marksovih izrekov, je bil na površju, posebno ako je znal tudi primerno kričati in vihteti rdečo zastavo.

Tako je prišlo do poloma — do poloma pravim, ker "Radnik" pod modrim, času in razmeram primernim vodstvom bi lahko izhajal še vedno kot dnevnik in izvršil tudi mnogo dobrega med nami.

List ni pričel zgubljeni naročnikov šele ko je nastala depresija, temveč že pred približno petimi leti, ko se je pod zloglasnim kričanjem Bartulovičem razpasla nestrpnost do skrajne meje in ko so uničili Delavsko Slovenijo.

Nihče se ne veseli padca delavskega časopisa, dasiravno je pri tem mnogokrat marsikaj dobrega.

Za Hrvate bo dogodek pri "Radniku" pomenil iztreenjenje in spoznanje storjenih napak.

Mogoče bodo sedaj uvideli, da so imeli tisti, ki so argumentirali, "da Amerika ni Rusija", vendarle prav.

Upamo, da bodo hrvatski delavci končno spoznali, da se s taktiko, ki bi bila primerna mogoče v Rumuniji ali drugje na Balkanu, ne more delovati uspešno v Ameriki, obnem pa, da delavstvo potrebuje za voditelje razumne moče, ne pa fanatikov, kričarjev ali političnih otrok.

Spartak.

Izguba operne družbe

Ravinia opera, ki ima operne predstave v poletni sezoni v Ravinia parku blizu Chicaga, je letos napravila blizu \$300.000 izgube, katero so pokrili kapitalisti, med njimi največ Louis Eckstein, ki je patron ravinjske opere.

STALIN IN GORKI V POMENKU

Josep Stalin, sedanji vodilni kremler sovjetske Unije, in slaviti pisatelj Maksim Gorki, sta velika družna prijatelja, kar potrjuje tudi ta slika. Gorkij je živel po revoluciji večinoma v Staliju, toda je sicer navdušen priatelj sovjetskega sistema in njegovih vladov. Od kraja je sicer grajal brutalnosti, ki so v takih revolucijah neizbežne, toda jih je obenem opravičeval s zgodovinskimi dejstvi in razvoja dobil, katero tvorijo danes Unijo sovjetskih socialističnih republik.

Zgodovina delavskega gibanja na Slovenskem

PRIREDIRIL ANTON KRISTAN

(Nadaljevanje.)

"Zgodnja Danica" in "Slovenski Gospodar" pa sta odločno zagovarjala katoliško politiko: naj se snujejo katoliška politična društva za pospeševanje katoliško-konservativne posesti v cerkvenih, državnih in občinskih zadevah. Proti tej struji je nastopal zlasti Božidar Raič, ki je bil mnenja, da je "Slovenec" treba gospodarske povzdige, potem bodo narodni, same nebeške resnice nikogar ne reče. Nerazboritost političnega novince more zahtevati od poslanca versko izpovedanje. Ne potegujemo se mnogo za reči, ki za naš narod ne odločujejo... Duhovniki so poslani, da prinašajo blagoslov ljudstvu, a ne, da se naslanja na nje absolutizem. Poslanec ne pošiljamo v kak cerkven shod ali rimski koncil... Protestantstvo je moralo prebuditi slovenski jezik in slovstvo, ni li to skrajna sramota za naše katoliške razumnike in predstojnike? To nam daje največ povoda, da ne hodimo po konservativni poti, ki vodi narodnost in narod v pogubo. Vsak pravi narodnjak mora biti naprednjak, a ta umen svobodomislec."

Polagoma pa je prihajala do veljave resnica, da more biti boj med kmetom-Slovencem in meščanom nemškutarjem ali Nemcem le ekonomičen in kulturni. Zato sta se brata Mihael in Josip Bošnjak lotila snovanja delavskih zadrug v zavesti, da je treba nujno organizirati slovenskega kmeta, tržana in meščana v denarnih zavodih, če se jih hoče obdržati slovenske in narodne. Zadržno postavilo je državni zbor sklenil l. 1873, kar je zelo pospešilo snovanje zadrug. Prva posojilnica se je osnovala l. 1872 v Ljutomeru. Ljubljanskim obrtnikom je Čeh Horak osnoval že l. 1855 "obrnisko pomožno društvo", iz katerega se je razvila po svetovni vojni — obrtna banka v Ljubljani. Tretja je bila ona pri sv. Jakobu v Rožu na Korškem.

Pod imenom "Obrtnsko društvo za denarno pomoč" vpisano tovarištvo z omejeno zavezo, se je Horakova zadruga registrovala kot druga v ljubljanskem registru 9. aprila 1874. Kot predmet obratovanja se je določil "der Betrieb eines Bankgeschäftes", ter da se dobe denarna sredstva za potrebo obrti in gospodarstva. Prvo načelstvo so tvorili: I. N. Horak, Franc Drasler, Jurij Freiberger, Matija Gerber, Anton Klemenčič, Johann Novak, Michl Pakič, Wilhelm Rudolfer, Matija Scheiner, Carl Tambornino in Felix Weindinger. L. 1875 je vstopil Ferdinand Bilina, l. 1876 Henrik Ničman, l. 1879 Jakob Naglas, l. 1882 Bartl Žitnik itd. L. 1887 je izpremenila naslov v "Obrtno pomočno društvo v Ljubljani, r. z. z. o. z."

L. 1875 se je vpisala v register prva stavbna zadruga v Ljubljani "Laibacher Bau-Verein r. G. m. b. H." Ustanovniki: Franc Falešchini, Filip Zupančič, Henrik Potočnik in Ivan Dolher, ki se je izbrisala še le l. 1903.

V Šiški so ustanovili "Spar und Darlehensverein in Šiška r. G. m. b. H." l. 1876. Kot prvo načelstvo je vpisano Franc Graul, Jakob Mathian, Gregor Žagar, Janez Kregar, Janez Kovač, Anton Rojina, Anton Brecljnik, vsi iz Zgornje Šiške. Ta zadruga je likvidirala l. 1890.

L. 1881 so ustanovili Tomaž Ločnikar z Viča, Anton Knez, znani mecen, Martin Bauddek, Jožef Zorc in Vinko Ogorelec Kmetstvo posojilnico ljubljanske okolice, koji sta sledili istega leta: Kmetstva posojilnica Vrhnjske okolice r. z. z. o. z. (ust. Franc Kotnik, Jožef Lenarčič, Ivan Gruden, Mihael Tomašič in Jakob Petrič); Notranjska posojilnica v Postojni r. z. z. o. p. (ust. Ignac Dokset, Jožef Lavrenčič, Anton in Alojz Kraigher in Ivan Pitamič) in l. 1885 "Prva gorenjska kmetstva posojilnica v Podbrezjah" r. z. z. o. z., ki pa je likvidirala že l. 1903. Ustanovile so se posojilnice l. 1888 v Logatcu, l. 1890 v Kamniku, l. 1891 v Radovljici itd.

Prvo mlekarsko zadrugo so registrirali 9. dec. 1886 Franc Povše, Joh. Baumgartner, dr. Kosler, Gustav Pirc, H. baron Lazarini, Josef Franc Palme in Johann Kosler. Ta je likvidirala konec l. 1890.

Prva zadruga vipavskih sadjarjev na Slapu pri Vipavi je bila registrirana 8. okt. 1889, likvidirala je l. 1903.

Prva slovenska zveza posojilnic ali prva Zadruga zveza se je ustanovila v Celju l. 1883, ki obstoji še danes.

Na Štajerskem so ustanovili posojilnici v Soštanju in Mozirju l. 1874, v Ormožu l. 1876, v Celju in Zalcu l. 1881, v Mariboru l. 1882.

V Trstu so slovensko tržaško posojilnico ustanovili l. 1891.

(Dalje prihodnjic.)

Nihče ne prihaja pred delavce z naukom, da jih sovraži. Vsakdo jim zagotavlja naklonjenost. Od delavcev odvisi, da spoznajo, kdo so volkovi v ovčiji koži.

Ni vse delavsko, kar se za tako označuje. Skebi in priganjaci ter špijoni so tudi delavci, ampak z njimi ne sklepamo bratstva. Tudi z lažnjivimi delavskimi prijatelji ga ni treba.

DRAMA IN GLASBA

Petnajstletnica "Zarje"

Cleveland, O. — Pred petnajst leti se je v krogu članov kluba št. 27 JSZ. pojavila ideja za ustanovitev lastnega pevskega zbora. Socialistična stranka v Clevelandu je bila takrat zelo aktivna in tudi v klubu št. 27 ni manjkalo življenja. Hrvatski socialistični klub, s katerim smo imeli v najemu skupni prostor na 1107 E. 61st, je imel svoj pevski zbor "Crveni Barjak". Svoje zborove so imeli tudi češki, nemški in finski socialisti. Delavski zbori goje ljudsko in umetno petje v smislu proletarske kulture. V tem oziru so važni činitelj v delavskem gibanju. Delavski pevski zbori, ako vrše svoje funkcije kakor se od njih pričakuje, bude v delavcih samoponos in smisel za lepoto, ki ni odeta z jokavim narodnjaštvom, fanatičnim nacionalizmom in ne služi za stafazo gospodi. Delavski zbori vrše kulturno delo radi kulture.

V klubu št. 27 je bilo tedaj več članov, ki so bili pevci in sodelovali v pevskih zborih bodisi tukaj ali pa prej v starem kraju. Ti so spravili pevce skupaj na sestanku 6. aprila 1916, na katerem se je rodil pevski zbor "Zarja". Med pristopili pevci je bilo tudi nekaj nečlanov kluba. Za zborovodjo je bil John Gombac. Redne pevske vaje so se vršile ob torkih in četrtkih.

"Zarja" je prvič javno nastopila 4. julija 1916 na skupnem pikniku socialističnih klubov, ki se je vršil na Kastelevo farmi. Zapela je "Jaz bi rad rudečih rož."

V juliju 1916 je postal "Zarjin" učitelj finski sodrug Popa Malem, ki je bil zborovodja tudi "Crvenega Barjaka". Čeravno mu je bilo poučevanje pevcev postranski poklic, je imel smisel za stvar in pod njegovim vodstvom se je zbor "Zarja" discipliniral ter znatno izboljšal. Ker je vseboval primerno kvaliteto glasov, je postal upoštevan zbor. Saj so pevci kot Mugrli, Frluga, Kocjan, Pernac, Mack, Baudek in več drugih redki in bi delali čast vsakemu zboru. Basist Frluga je še vedno aktiven v zboru, tenorist Mack, kateri se je veliko trudil za zbor in bil več let njegov predsednik, pa od časa do časa se sodeluje. Od ustanovnikov "Zarje" sta še vedno aktivna Mikše in Poljšak.

Dne 4. sept. 1916 je "Zarja" nastopila na semnju Slov. nar. doma na bivšem sokolskem prostoru, in od takrat naprej redno sodeluje pri klubovih prireditvah in na mnogih prireditvah društev, klubov in zborov. Potem je imela svoje koncerte prva leta po enega in potem po dva in tudi več letno. Vsega skupaj je imela 30 koncertov.

V spomladi 1919 je "Zarja" skupno s klubom vprizorila E. Kristanovo igro "Samosvoj". Dne 4. avgusta isto leto je "Zarja" nastopila za Jugoslovansko Republikansko Zdrženje na Kastelevo farmi pred največjo avdijenco v svoji zgodovini, ki je štela okrog deset tisoč ljudi. Svoj drugi rekord z ozirom na število avdijence beleži leta 1923, ko je nastopila skupno z "Jadrantom" na Debsovem shodu v Public avditoriju. Osem tisoč ljudi je bilo v dvorani.

Koncem leta 1919 se je v zboru začela tiha agitacija za

najem slovenskega učitelja. Tedanji zborovodja, Finec po rodu, ni razumel našega jezika in zato ni mogel dati zboru toliko življenja kakor bi ga lahko dal sposoben slovenski učitelj. Zborovi činitelji so v ta namen dopisovali z g. John Ivanušem, ki je takrat živel v LaSallu, Ill. Naselil se je v Clevelandu in kmalu smo spoznali, da smo dobili v njemu izborna moč. Učenje je šlo pod njegovim vodstvom hitreje naprej in zbor se je rapidno dvigal. V spomladi leta 1920 je postal mešan zbor in s tem dobil priliko za še večje izpopolnjevanje. G. Ivanuš je še vedno pevovodja "Zarje".

Ob svoji 10-letnici je vprizorila opero "Kovačev študent". Uspeh jo je navdušil toliko, da je na Zahvalni dan leta 1928 vprizorila Ivanušovo opero "Turjaska Rozamunda" in leto pozneje pa opero "Urh, grof Celjski".

L. 1930 je šla "Zarja" skozi težke preizkušnje. Gotova skupina, nahujskana od zunanjih nasprotnikov, je šla preko "Zarjinih" mej, peptevala njena načela in smernice ter od kluba in lojalnih članov zbora s tožbo na sodišču zahtevala vsa imovina ter pravico do imena "Zarja". Z vztrajnostjo ter z vašo pomočjo se jim nakana ni posrečila.

Ko se ob 15-letnici oziramo nazaj, se s hvaležnostjo in zadovoljenjem spominjamo vseh, ki so "Zarjo" gradili in jo vodili po potu uspešnega delovanja. Slavnost petnajstletnice bo imela "Zarja" na Zahvalni dan 27. nov. v Slov. nar. domu z obširnimi, pestrim sporedom. Ob tej priliki bo vprizorjena tudi Čehova enodejanka "Snubači". Nekaj povsem novega na slovenskem ameriškem odru bo Klopčičeva kolektivna recitacija "Noč", katero bo predvajal ves zbor. Sodelovala bodo pevška društva "Jadrani", "Abrašević" in češki soc. zbor "Vojan". Koncert se prične ob 2:30 popoldne. Vstopnina je samo 50c za osebo. Te vstopnice so veljavne na koncertu in zvečer k plesni zabavi.

L. P.

Prosvetno delo in delavsko gibanje

Chicago, Ill. — Pri razmotranju glasbe in prosvetnega dela je vredno ponoviti besede Oscar Ameringerja, ki je pred več leti zapisal, da bo delavstvo le takrat zmagovito v svojih bojih, ako ga bo spremljala lepa pesem, ki razvija čustva in smisel za lepoto, in poskočna godba, ki človeka razburi in popelje do cilja.

Te globoke resnice se vsaj ameriško delavstvo veliko premalo zaveda. Razen rudarjev, ki so pred leti, ko so imeli močno organizacijo, v marsikaterem kraju imeli svojo godbo, se nobena druga skupina ni zanimala za delavsko prosvetno delo. Izjema smo seveda mezemci, ki smo prinesli s sabo na primer več ali manj razvit čut do petja in mestni priateljci pa tudi do dramatike. Smisel za zborovo in lepo ubrano domače petje smo torej prinesli s sabo iz sleherne evropske dežele in ne samo Slovenci. V naših večjih naselbinah ga poleg drame z večjim ali manjšim uspehom gojimo vzlic potežkočam, ker je pač naša plemenitejša in tenejša vez.

Pri delavskih organizacijah

MOLITVE ZA PADLE VOJAKE

Na daljnem vzhodu je nenapovedana vojna. Japonci pobijajo Kitajce in tudi Kitajci ubijajo kakega japonskega vojaka, kjer se jim ponudi prilika. Za te padle japonske "junake" je bil v prošlem mesecu proglašen poseben spominski dan, da je ljudstvo molilo za njih, ki so dali življenja "za domovino in cesarja". Na sliki so sorodniki padlega oficirja, ki molijo v templju v Tokiju na spominski svečanosti. (Glej tudi sliko in besedilo na četrti strani.)

gojimo bodisi petje ali dramo zavestno: ne samo radi petja ali igre kot take, ampak ker se zavedamo pomena Ameringerjevih besed: da si mora delavstvo ustvariti lastno kulturo, ki naj ga spremlja v njegovih bojih.

Naj tukaj omenim, da ta misel polagoma prodira tudi med levo krilo v ameriškem delavskem gibanju. Znaki so sicer komaj vidni in so še v procesu teoretične orientacije. In to spoznanje po potrebi delavske kulture, čemur bomo mnogo pripomogli mi "foreignerji" s svojimi amaterskimi delavskimi zbori in dramo, pokazuje, da bo tudi ameriško delavstvo sledilo evropskemu, ki ima svoje mogočne prosvetne organizacije, s katerimi pritegava v svoj krog in razvija nadarjene delavce in njihove družine.

Na tem polju je naš klub št. 1 izredno delaven — le želeži je, da bi imel še več aktivnih moči. Ima svoj pevski odsek "Savo", katero je absorbiral pred nekaj leti. "Sava" se počasi razvija v dober zbor, kar je v veliki meri zasluga pevovodja mr. Jakoba Muhe, ki se zanima za zbor in veliko trudi za njegov razvoj.

"Sava" bo imela svoj jesenski koncert zadnje nedelje v tem mesecu, kar je bilo že večkrat omenjeno v tem listu. Pevcem se zdi, da bo program lepši kot kdaj prej — vsaj mnogi tako pravijo. Ker smo o tem sigurni, je za nas najvažnejše vprašanje, udeležba, kar pa je v veliki meri odvisno od članov kluba št. 1 kot tudi od pevcev samih z ozirom na razpečevanje vstopnic. Iz izkušnje vemo, da kadar so sodrugi aktivni v prodajanju vstopnic, je tudi udeležba dobra, pa naj bo vreme lepo ali slabo, časi "dobri" ali piškavi. Program bo lep in zasluži veliko avdijence.

Naj bo sporočeno tistim čitateljem, ki ne pridejo v stiko s člani kluba ali zbora, da si lahko nabavijo vstopnice v predprodaji po znižani ceni tudi s pismenim ali telefoničnim naročilom. V tem slučaju naslovite dopisnico na "Savo", 2315 S. Ridgeway Ave., Chicago, ali pa pokličite: Rockwell 2864 in povejte svoje ime ter da želite rezervirati vstopnico po znižani ceni. Naročene vstopnice vas bodo čakale pri blagajni. S tem prihranite 25 centov pri vstopnici, ker je več kot vam je ali bo dal Hoover.

Savan.

Po Clevelandu

Cleveland, O. — Priredba kluba št. 49 v nedeljo 1. nov. v Slov. del. domu v Collinwoodu je z moralnega vidika dobro izpadla. Udeležencev je bilo okrog 300, kar je veliko v sedanjih razmerah. Kredit za uspeh gre članom kluba št. 27 in "Zarjanom". A. Eppich nas je zabaval z zvitim Jakatom muzikantom in se tudi dobro odrezal v debati z Zorkotom. Živa slika je nudila res krassen prizor. V nji je napravila fin vrtis s pesmijo "Song of Flame" Mary Blumel in dobro so izvršile nalogo druga dekleta. Inicijatorju tega prizora vse priznanje.

Max Woehl je imel precej dolg govor, istotako Sidney Yellen, tajnik ohijske soc. stranke. Jos. Siskovich je razložil, čemu kandidira v mestni svet in kaj je program soc. stranke. Pozival je ostala dva slovenska kandidata, naj pride ta na oder in pojasnita, kakšna je njuna platforma. Po končanem sporedu smo se zabavali v spodnji dvorani do pol eno.

V imenu kluba št. 49 JSZ. izreklam zahvalo udeležencem kakor onim, ki so nam na kakršenkoli način pomagali in seveda vsem sodelavcem v sporedu, prodajalcem vstopnic itd.

Zadnje čase prihaja na veselice tudi mnogo mladih zlikovcev, ki so postali sila nadležni. Prikradejo se navadno notri

KONCERT

"SAVE"

V NEDELJO

29. NOVEMBRA

v dvorani

ČSPS.

CHICAGO, ILL.

skozi en ali drugi vhod, katerih je mnogo in jih je težko zastražiti proti njim. Ti fantalini hočejo jesti in piti zastonj in so že tako predrzni, da so hoteli kuharicam krasti kar pred očmi. To so slovenski "pamži" največ tistih staršev, ki se niso nikdar brigali ali se udeleževali v aktivnostih naših domov, društev in drugih organizacij. To pomankanje zanimanja in znanja je bilo od staršev prenešeno na otroke, is ker so otroci pač živahni ali pa razposajeni, prihajajo na priredbe, da se po svoje "zabavajo", nagajajo odborom in delajo škodo.

Drugeč pa je tista mladina, čije stari imajo večje obzorce, ki se zavedajo dolžnosti in odgovornosti ter pomagajo v dobrih akcijah in društvih.

Na Zahvalni dan 26. nov. priredi "Zarja" svoj koncert in ob tej priliki bo obhajala slavnost svoje petnajstletnice. Rojaki delavci širom Clevelanda, ta zbor zasluži, da pridete na slavnost 26. novembra in mu napolnite dvorano do zadnjega kotečka. — Frank Barbič.

Mahniceve v Waukeganu

John in Anna Mahnič v Waukeganu sta prošlo soboto praznovala 25-letnico svojega zakonskega življenja. Slavnost pa so priredili drugi, da so ju prijateljsko presenetili. Omizje v spodnji dvorani je bilo polno gostov.

Mahniceva dva sta mnogo orala v Waukeganu. Udejstvovala sta se v kulturnem, političnem in gospodarskem razvoju naselbine. Oba sta znana društvena delavca ne le v domači naselbini nego tudi drugod. Mnogo sta delovala z drugim Waukegančani za zgraditev Slovenskega narodnega doma, ki je impozantno poslopje. Delavna sta v klubu št. 45 JSZ. in Anna je klubova tajnica. Šla sta skozi mnoge praske, kakor vsakdo, ki je aktiven, ali ostala sta prijateljstva vsem, in naselbina jima je v soboto 7. novembra pokazala, da cenijo njuno delo in šakrenost.

Med gosti je bilo tudi precej Čikažanov, ki so že stari znanci in prijatelji Mahniceve familije. Predsednik omizja je bil P. Peklaj, ki je pozval več Waukegančanov in gostov iz obeh Čikag, da izpregovore nekaj besed v pozdrav jubilarinoma. Prva je nastopila s čestitko Mrs. Velkoverh. Po govori se je razvila prav prijetna plesna zabava. — Gost iz Chicaga.

Sreča v nesreči

Ko je dr. Otis M. Walter izvrševal operacijo na pacientu v bolnišnici, je v njegovem uradu na 4902 W. 26th St. v Chicagu eksploziviral plin in mu poškodoval mnogo dragih instrumentov, opremo, X ray priprave itd. K sreči ni bilo nikogar notri v času eksplozije. Urad je spet popravljen in dr. Walter ordinira kakor običajno.

OGLAŠEVALCE V PROLETARCU

vam priporočamo v naklonjenost. Ako vam lahko postrežejo enako dobro kakor drugje, zaslužijo, da jih patronizirate! Povejte jim, da vas veseli,

ker oglašajo v Proletarcu

SODRUGOM IN SIMPATIČARJEM V BARBERTONU IN OKOLICI.

Seje kluba št. 232 JSZ. se vrše vsako drugo nedeljo v mesecu ob 10. popoldne v dvorani društva "Domovina" na 14. cesti. Sodrugi, prihajajte redno na sejo in pridobivajte kluba novih članov, da na ta način ustvarimo močno postojanko J. S. Z. Somiljenika vabimo, da se nam pridruži. Socialistična stranka je v tej deželi edina delavska stranka s konstruktivnim programom, s katerim si delavstvo lahko pridobi boljše bodočnost in končno osvoboditev iz mezdne sužnosti.

O predavanju A. P. Krašne v Springfieldu

Springfield, Ill. — Shod v tukajšnjem Slov. nar. domu dne 31. oktobra, na katerem je predavala s. Anna P. Krašna, je sijajno uspel. Udeležba je bila boljša, nego smo jo pričakovali. Prišli so tudi iz sosednjih naselbin Auburn, Virden, Girard, Lincoln itd. Zenske so bile prav dobro zastopane. So lahko ponosne, da ima slovensko napredno ženstvo tako govornico.

S. Krašna je zelo dobra predavateljica. Njenim izvajanjem so vsi pazno sledili. Nikomur ni bilo žal, da je prišel, pač pa nasprotno. Del govora je imela v angleškem jeziku, namenjen mladini. Klubom in društvom toplo priporočam, da povabijo Anno P. Krašno za govornico na svoje prireditve, kjerkoli mogoče.

Po predavanju smo imeli ples. Skupno z gosti iz drugih naselbin smo se prav imenitno zabavali. Mr. in Mrs. Dixer sta nam predvajala tirolski ples "suplatelj". Škoda, ker je prijeten čas tako hitro minil. Joseph Ovca.

Nace Zlemberger si je postavil hišico

Pravijo, da si je Nace Zlemberger napravil na Strajnarjevem prostoru v Piney Forku, O., malo hišico z dvema sobicama, katera mu bo zdaj dom. Tudi klet ima, in v nji nekaj newyorčana, kisle repe in druge provijanta, ki bo Naceta zdržal skozi zimo. Nace kot

John Metelko, O. D.

Preiščemo oči in določimo očala

6417 St. Clair Ave., CLEVELAND, O.

PRIREDBE PODPORNIH IN DRUGIH DRUŠTEV

JANUAR 1932.
WAUKEGAN, ILL. — Angleška igra dram. odseka SND. v nedeljo 10. jan. v Slov. nar. domu.
APRIL.
WAUKEGAN, ILL. — Predstava dram. odseka SND. v nedeljo 10. aprila v Slov. nar. domu.
 Opomba: Cena objavam v tej rubriki je \$1.00 za cel čas, to je do datuma priredbe. Vabimo podporni in druga društva, da oglašajo svoje priredbe v tej koloni, katera bo priročena v listu vsak teden.

Dr. John J. Zavertnik

PHYSICIAN and SURGEON

Office hours at 3724 W. 26th Street

Tel. Crawford 2212.

1:30 — 3:30 — 6:30 — 8:30 Daily

at Hlavaty's Drug Store

1858 WEST 22ND ST.

4:30 — 6:00 p. m. daily.

Except Wed. and Sunday only by appointments.

Residence Tel.: Crawford 8446.

VINKO ARBANAS

1320 W. 18th St., Chicago, Ill.

Telefon Canal 4546.

SLOVENSKO-HRVATSKA TRGOVINA CVETLIC.

Sveže cvetlice za ples, svadbe, pogrebe itd.

TISKOVINE

SLOVENSKA UNIJSKA TISKARNA

ATLANTIC PRTG. & PUB. CO.

2856-58 S. Crawford Ave., Chicago, Ill.

Tel. Lawndale 2012

A. H. Skubic, predst. — J. F. Korecky taj.

V naši tiskarni se tiska "Proletarac".

veste, je old timer, toda vzlic poznim letom se neutrujen. Star fant z mladim srcem. Lojalen delavskemu gibanju kakor pred desetletji, ko se mu je pridružil. Pred leti je pri delu izgubil oko, kar mu je bilo potem v majni v veliko oviro pri kopanju in streljanju, toda je zdelaval do prošle stavke. Zdjaj pa je v armadi nezaposljenih. Nam piše, da bo kupil še rejnena pujska in naš vabi na kolino. Škoda, ker nimamo še aeroplana, niti časa in ne denarja za pot. Sicer pa Nace ne bo v kadregi za družbo. Kadar pa nas opravek zanese tja dol, ga obiščemo.

Priredbe klubov J. S. Z. in drugih soc. organizacij

NOVEMBER.
DETROIT, MICH. — Debata v klubu št. 114 pod pokroviteljstvom angleškega odseka v soboto 14. novembra ob 7. zvečer. Debatirajo D. J. Lotrich, Oscar Godina, R. Travnik in S. Menton.
CLEVELAND, O. — Petnajstletnica pevskega zbora "Zarja", odsek kluba št. 27 JSZ, na Zahvalni dan 26. novembra, združena s koncertom.
CHICAGO, ILL. — Koncert "Sava" v nedeljo 29. nov. dvorana ČSPS. DECEMBER.
BRIDGEPORT, O. — Zborovanje vzhodnoohijske konference v nedeljo 20. decembra v društveni dvorani na Boydsville.
CHICAGO, ILL. — Dne 31. dec. Silvestrova zabava kluba št. 1 v Lawndale Masonic Temple.
JANUAR.
CHICAGO, ILL. — V soboto 1. januarja velika maskarada soc. organizacije okraja Cook v Ashland avditoriju.
FEBRUAR.
CHICAGO, ILL. — Dramaka predstava kluba št. 1 v nedeljo 7. februarja v dvorani ČSPS.
MAREC.
CANONSBURG, PA. — Konferenca JSZ. za zapadno Penno v nedeljo 27. marca v dvorani druž. Postojnska Jama SNPJ.
CHICAGO, ILL. — V nedeljo 27. marca prireditev kluba št. 1 v dvorani SNPJ. Varijetni spored izvaja angleški odsek kluba.
APRIL.
CHICAGO, ILL. — V nedeljo 24. aprila koncert "Sava" v dvorani SNPJ.
 (Tajnik klubov prosimo, da nam sporoča datume svojih priredb, da jih uvrstimo v ta seznam.)

SLOVENCEM PRIPOROČAMO KAVARNO

MERKUR

3551 W. 26th St., CHICAGO, ILL.

(V bližini urada SNPJ in Proletarca.)

FINA KUHNJA IN POSTREŽBA.

KARL GLASER, lastnik.

Anton Zornik

HERMINIE, PA.

Trgovina z mešanim blagom. Peči in pralni stroji naša posebnost.

Tel. Herminie 2221.

FENCL'S

RESTAVRACIJA IN KAVARNA

2609 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Tel. Crawford 1382.

Pristna in okusna domača jedila. Cene zmerno. Postrežba točna.

Park View Wet Wash Laundry Co.

FRANK GRILL, predst.

PRVA SLOVENSKA PRALNICA V CHICAGU

Naši vozniki pobirajo perilo po vsem mestu, Cicaru in Berwynu in dovažajo čistega na dom.

TOČNA POSTREŽBA DELO JAMČENO.

Telefoni: Canal 7172-7173

1727-1731 W. 21st St. Chicago, Ill.

Sto izvodov za dva dolarja

V agitacijske namene pošljemo sto izvodov "Proletarca" za dva dolarja. Naročite jih, kadar imate večje seje, veselico, shod, predstavo ali kako drugo priredbo, in jih razdelite med udeležence s priporočilom, da naj se nanj naroče. Pošljite naročilo pravočasno!

E. ZOLA:

RIM

Poslovenil Etbin Kristan.

(Nadaljevanje.)

Pierre pa je že stal v svoji tesni črni sutani pri ograji, nervozno stiskajoč gole, mrzlično vroče roke, ter je gledal, gledal z vso dušo. Rim, Rim! Mesto cesarjev, mesto papežev, večno mesto, ki je dvakrat osvojilo svet, predstirano mesto ognjevitih sanj, ki jih je sanjal že cele mesece! Končno je tukaj, končno ga gleda! Viharji zadnjih dni so bili pregnali vročino avgusta. Čudovito septembrsko jutro je zrlo v sveži modrini s prejasnega, neskončnega neba. To je bil Rim poln milobe, sanjski Rim, ki je bil videti, kakor da se ima razbliniti v jasnem svitu jutrnjega solnca. Lahka modričasta megla, komaj opazna, nežna kakor tenčica, je plavala nad strehami nižjih delov mesta, dočim se je izgubila ogromna Kampanja in daljni hribi v blede rožnate sinjini. Začetkoma ni mogel razločiti ničesar in tudi ni hotel gledati posameznosti, temveč se je vdajal celemu Rimu, živemu kolosu, ki je ležal tu pred njim, na tleh, ustvarjenih od prahu neštehtih generacij. Vsako stoletje je obnovilo njegovo slavo kakor z močjo neumrjoče mladosti. Nadvse pa ga je pograbilo na prvi pogled in mu povzročilo močnejše utripanje srca, da je našel Rim, kakor si ga je bilo zaželelo njegovo koprneje: jutranje svež in pomlajen, jasen in veder, skoraj breztelesen, v čisti zarji krasnega dneva, poln upanja se smehljajoč v pričakovanju novega življenja.

In tu je Pierre, nepremično stoječ pred veličastno prikaznijo, še vedno krčevito stiskajoč razbeljene roke, v kratkih minutah se enkrat preživel zadnja tri leta svojega življenja. Ah, kako strašno je bilo prvo leto v mali hišici v Neuilly! Vrata in okna so bila vedno zaprta. Zagrebel se je bil kakor ranjena zver, ležeča v smrtnem boju. Z obumrlo dušo, krvavečega srca se je bil vrnil iz Lourda. Nič ni ostalo v njem kakor pepel. Molk in noč sta se bila spustila nad razvaline njegove ljubezni in njegove vere. Dan je potekal za dnevom, ne da bi bil slišal, kako mu žila bije, ne da bi bila prikazala lučica, ki bi bila razsvetlila temo njegove zapuščenosti. Avtomatično je živel tjavendan in čakal, če se mu vrne pogum, da bi zopet začel živeti v imenu vzvišenega razuma, zaradi katerega je bil žrtvoval vse. Zakaj ni bil upornejši in krepkejši? Zakaj ni mirno prilagodil svojega življenja svojemu novemu prepričanju? Zakaj si ni izbral, ker ni hotel, zvest le eni ljubezni in z gnusom prezirajoč krivo prisego, zapustiti duhovniškega stanu, kakšne znanosti, ki je dovoljena duhovnikom, astronomije ali arheologije? Ah, nekaj se je gibalo v njem, gotovo kri njegove matere — neskončna, silovita koprneča neznost, ki ni bila še nikdar utešena in je obupavala, ker ni mogla nikdar najti izpolnitve. To je bila večna bol njegove samote, odprta rana v njegovi duši, kljub visokemu spoštovanju samega sebe, ki mu ga je bil podaril vnovič osvojeni razum.

Takrat, bil je jesenski večer, otožen od dežja, se je slučajno seznanil s starim duhovnikom, abbe Roseom, vikarjem cerkve Sainte Marguerite v predmestju Saint Antoine. Poiskal ga je potem v njegovem stanovanju v Rue de Charonne; v temnem pritličju so bile tri sobe, iz katerih je bil napravil zavetišče za male zapuščene otroke, ki jih je pobiral po bližnjih ulicah. Od tega trenutka se je izpremenilo Pierreovo življenje; pograbilo ga je bilo novo, mogočno zanimanje in polagoma je postal strastno marljivi pomočnik starega duhovnika. Dolga je bila pot iz Neuillyja v Rue de Charonne. Začetkoma je hodil le po dvakrat na teden tja, pozneje pa vsak dan, kar na vse zgodaj, pa se je vračal šele pozno v noč. Ker tri sobe kmalu niso več zadoščale, je najel vse prvo nadstropje, pridržal sobo zase in ostajal pogosto čez noč tam. Vse svoje male rente je zapravil za te male uboge otroke; stari duhovnik, vžihčen in od požrtvovalnosti kakor iz nebes padlega mladega pomočnika ginjen od solz, ga je objemal in imenoval otroka božjega.

Tedaj je Pierre spoznaval bedo, sramotno in ostudno bedo. Dve leti je živel s starim duhovnikom. Začel je z malimi bitji, ki jih je sam pobiral na cesti, ali pa so mu jih dovajali usmiljeni sosedi. Zakaj zavetišče so poznali zdaj že po vsem kraju. Bili so mali dečki in deklice, prav najmanjše, ki so prihajale na ulico, v tem ko so starši delali, pili ali pa umirali. Včasih je bil oče izginil, mati se je prodajala, pijančevanje in blodništvo se je z brezdelnostjo vtihotapilo v stanovanja. Tedaj je mladi zarod ostal prepuščen bedi; najmanjši so umirali na tlaku od lakote in mraza, drugi so odfrčali, grehu in zločinu nasprotni. Nekega večera je Pierre v ulici Charonne potegnil dvojce malih dečkov izpod koles tovornega voza; bila sta bratca, ki mu nista mogla povedati niti naslova in nista vedela, odkod da prihajata. Drugič je pripeljal malo dekletce domov, plavalasega, komaj triletnega angelčka, ki ga je bil našel na javni klopi; jokaje je bilo dejalo, da ga je mati samega tam pustila. Pozneje je od teh suhih,

nebojgljenih, iz gnezda pahnenih tičkov hočeš nočes obrnil tudi do staršev, prodiral s ceste v temne izbe, se pogrezal vse globokoje v ta pekel in končno spoznal vso njegovo grozo. Srce mu je krvavelo v strahu, v žalosti polnem prepričanju, da je njegova pomoč zaman.

Ah, kako strašna so bila v onih letih potovanja, ki so pretresla vse njegovo bitje, potovanja po grozopolnih domovanjih bede, po brezdanjih brlogih človeškega propada in človeškega trpljenja. Tukaj, v okraju Sainte-Marguerite, v arcu delavnega, pridnega predmestja Saint-Antoine, je odkril umazane hiše cele ulice brezračnih, kletem podobnih lukenj brez luči, kjer je gnul narod nesrečnežev in se boril s smrtjo. Po razmazanih stopnicah se je nogi spodsavalo na nakopičenih smeteh. V vsakem nadstropju se je ponavljala enaka revščina, preprežena z nesnago, zbita v najnižjo skupnost. Povsod so manjkala okna, veter je pihal skozi sobo, dež je škropil vanjo. Mnogo ljudi je spalo na golih tleh, ne da bi se kaj slekli. Pohišta ni bilo, ne perila. To je živelo kakor živali, iskalo užitka in tolažbe, kakor je moglo, kakor je nanesel slučaj in instinkt. Ljudje vseh spolov in vsake starosti so bili tu natlačeni; pomanjkanje najnujnejšega, revščina, taka da so se ljudje z zobmi bojevali za drobtine z miz bogatinov, je pehala človeštvo nazaj v živalstvo. To ponižanje človeške nature je bilo v vsem najhujše; to ni bil več svobodni divjak, ki se potepa nag po pragozdu, loveč in uživajoč svoj plen, temveč civilizirani, zopet v žival izpremenjeni človek, omadeževan z vsemi skrunami svojega padca, spačen in oslabljen. Vseokoli njega pa se šopiri razkošje in rafiniranost mesta, ki kraljuje na svetu.

V vsakem stanovanju je Pierre vnovič nahajal enako sliko. Začetkoma je bila še mladost in veselost, in pogumno se je priznaval zakon dela. Potem pa je prišla onemoglost. Čemu delati in delati, ko le ne bo nikdar bogastva? Mož je začel piti, da bi tudi dobil svoj delež sreče; žena je zanemarila gospodinjstvo, se je tudi včasih napila in je pustila otroke, da so rastle kakor divjaki. Ostalo je storila žalostna okolica, neznanje in prebivanje v temnih brlogih. Se pogosteje je bilo pomanjkanje dela vsega krivo. Brezposelnosti ne zadošča, da pogoltno vse prihranke; ona izčrpa ves pogum in privadi človeka lenobe. Dočim praznujejo delavnice po cele tedne, otrpnejo roke in se pomehkužijo. V grozno delavnem Parizu ni dobiti najmanjšega posla. Jokaje se mož zvečer vrača; povsod je ponujal svoje roke, pa se mu ni posrečilo, da bi bil dobil dela vsaj kot cestni pometač. Zakaj močno se poganjajo ljudje za to delo in treba je zanj protekcije. Grozno je to. V tem velikem mestu, kjer se leskečejo in rožljajo milijoni po tlaku, išče človek dela, da bi se mogel najesti, pa ga ne najde nikjer in nima kaj gristi. Žena nima kaj jesti, otroci nimajo kaj jesti. Potem prihaja črna beda, potem otopelost in nazadnje upor; vse socialne vezi pokajo pod pritiskom grozovite krivičnosti napram ubogim bitjem, ki jih je njih slabost obsodila na smrt. Na kakšen kup cunj, v kakšno zaplotje se zvali stari delavec, da umre, ko bo petdeset let trdega dela razjedlo njegove kosti, ne da bi si bil mogel prihraniti le en su? Ali pa naj bi ga tisti dan, ko nima nič jesti, ker ne more več delati, pobili s sekuro kakor izrabljeno žival? Večina jih pomrje po bolnišnicah. Drugi izginejo, ne da bi se kdo brigal zanje; struja cestnega blata jih odplavi. Nekega jutra je Pierre našel v zanikrni baraki človeka na gnili slami, ki je bil umrl od lakote; cel teden je ležal pozabljen tam in podgane so mu razgrizle obraz.

(Dalje prihodnjič.)

Problem združevanja na eni in drugi strani

Stiri glavne železniške družbe na vzhodu, ki so več ali manj zvezane ali pa gmotno interesirane druga v drugo, se že dolgo pogajajo za prevzem vseh drugih prog vzhodno od Chicaga in St. Louisa ter daleč proti jugu, tako da bi namesto več ducatov konkurenčnih kompanij lastovali proge le štiri železniški sistemi, ki si bi prometne "sfere" med seboj kolikor mogoče razdelili. V njihov načrt je pristala tudi federalna meddržavna komercialna komisija.

Združevanje konkurenčnih kapitalističnih kombinacij ni enostavna stvar, ker se gre za razlike v interesih privatnikov.

Med delavci ni takih razlik, kajti njihovi interesi so si ne le slični nego enaki. Pa je vzlic temu delavce težje združevati kakor pa tiste kompanije, ki so že dolgo let v ljuti tekmi za grabljenje profitov.

Industrijske družbe se presnavljajo v ogromne edinstvene kolose, forma ameriških unij pa je še vedno kakor je bila. Ni čudno, da ne napredujejo!

"Sto let od zdaj bodo naši potomci gledali na sedanjo dobo z enakim zaničevanjem in prezirom, kakor gledamo mi na temni srednji vek." — Zola.

Ker so delavci in farmerji napravili in pridelali vsega preveč, jim zdaj vsega primanjkuje.

Najbolj brezobzirni kritiki so ob enem tudi najbolj neodgovorne osebe.

AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR

letnik 1932

je dotiskan. Knjigovoznica bo v kratkem gotova z delom, nakar ga začnemo razpošiljati.

Kakor vsi prejšnji, vsebuje tudi ta letnik dobro, različno gradivo in je bogato ilustriran.

Njegova vsebina je sledeča:

LEPOSLOVNI DEL

Amerika (Anna P. Krasna)
Dota (Katka Zupančič)
Felipe (Joško Oven)
Granitni tlak (Ludvik Mrzel)
Kakor vsakemu človeku (Ivan Jontez)
Kaznovani angel (Ivan Vuk)
Izgubljeni sin (Frank S. Tauchar)
Mundus Vult Decipi (Ivan Vuk)
Nebeško kraljestvo ni za stupidne (Scott-Wood-Garden)
Njegovo plačilo (Anton Slabe)
Plavži (Kurt Huhn—I. Vuk)
Povej mi, kaj misliš o ženski (A. Dodel—Cv. K.)
Predsednica Vincencijeve družbe (Angelo Cerkevnik)
Roman iz življenja med vožnjo z dvigalom (Xankiz—Vuk)
Tatica (Angelo Cerkevnik)
V azil (Louis Beniger)
Vera (Tolstoj—Cv. Kristan)
Vrtinec (Ivan Molek)
Vijugasta je pot življenja (Jakob Zupančič)
Življenje (Maksim Gorkij—Vuk)
Žrtev Import-Export (K. Mesarič—Veno Venomer)

OPISI IN ČLANKI

Društva in članstvo v podpornih organizacijah (Wm. Russ)
Kaotični svet (F. Z.)
Moč socialistične delavske internacionale (Statisticus)
Naše podporne organizacije (F. A. Vider)
Preuredba koledarja (Frank S. Tauchar)
Spartak, vojskovodja sužnjev (Max Beer—Vuk)
Thomas A. Edison
Zadnji pionirji (Ivan Molek)

PESMI

Pipa (Walter Bauer-Klopčič)
Prepozno (Anna P. Krasna)
Prostitutka (Čulovski)
Razorožitvene konference (Čulovski)
Sila z dna (F. Z.)
Spoznanje (Katka Zupančič)
Solza (Anna P. Krasna)
Srečanje (Mile Klopčič)
Usoda (Anna P. Krasna)
Vezi (Anna P. Krasna)
Vojakom velike vojne (Gerrit Engelke—Klopčič)
Žalna pesem (Po Beckerju Klopčič)

INFORMATIVNI DEL

Ameriška diplomatska zastopstva v Jugoslaviji
Časovna razlika med Chicagu in mesti
Enciklopedijski podatki
Italijanska diplomatska zastopstva v Z. D.
Jugoslovanska diplomatska zastopstva v Ameriki
Konvencije jugoslovanskih organizacij l. 1931
Najdaljše reke
Najvišje poslopje na svetu
Naslovnik jugoslovanskih podpornih organizacij v Z. D.
Prebivalstvo mest v Sloveniji
Slovensko časopisje v Ameriki
Slovenske zadruge
Slovenski koledarji v Ameriki

Iz tega pregleda je vam razvidno, da je to knjiga, ki je vredna svojega slovesa. Ta letnik je prejšnje še celo nadkrilil, kar boste potrdili, ko ga prejmete in prečitata. Vezan je v platno, kot običajno.

AKO NAROČILA ŠE NISTE POSLALI, STORITE TO ČIMPREJ. ZA VEČJA NAROČILA ZNATEN POPUST. Posamezen izvod \$1.00.

Pišite ponj. Naslovite:

PROLETAREC, 3639 W. 26th ST., CHICAGO, ILL.

SLIKE IN PORTRETI

Beda (Schneider)
Brez dela (G. Grosz)
Brezposelni v jeseni (C. W. Anderson)
Dekle iz vasi (Kalkreuth)
Delec iz krušne vrste (Buchanan)
Delniška družba (Masereel)
Edison Thomas A.
Empire State Building
Felipe
Futuristični pogled na moderno mesto
Glej, štorklja! (Salentin)
Harmonija ritma (Siegel)
Idila po vojni
Jeklarna (Heckendorf)
Kamniška Bistrica
Kapitol v Washingtonu
Kaotični svet
Kolesje človeštva (H. B. Phelps)
Mati (Fr. Tratnik)
Med knjigami (F. Masereel)
Mala tkalka (Rodriguez)
Mesto bodočnosti (Louis Lozovick)
Mlin ob Krki (Stiplovšek)
Moč sodelovanja (David Evans)
Na senožeti (Boža Dušek)
Narodni dom v Ljubljani
Nesrečno dekle (W. A. Bouguereau)
Novi most (Louis Lozovick)
Pastarica (W. A. Bouguereau)
Plakajoče dekle (P. Rotari)
Po slovesu (Rodin)
Po vodo (Herbert)
Pionirka (Bryant Baker)
Pittsburgh (Elsie Driggs)
Perica (Jules Breton)
Prvotna selišča v Ameriki, predhodniki mest

Ruska vas
Ribiči se poslavljajo od svojih dragih (Seghers)
Sanje (Joseph Coomans)
Skrb (Franjo Stiplovšek)
Sama (Walter Voss)
Solze (Bartholome)
Svetovna razstava v Chicagu
Uradni pogled (Niko Pirnat)
Vizija (W. Kossak)
Vrbe (ilustracija)
Washington v nočnem svitu
Žalostne misli (W. Amberg)
Začetek Chicaga
Zupančič Jakob (portret)
Železna lava
Zimska idila v Washingtonu
Zima in otroci

KOLEDARSKI DEL

Dnevi in godovi
Koledarski podatki
Koledar za leto 1933-34-35

RAZNO

Rimske in arabske številke
Urednikove pripombe

Socialistična stranka "obsojena na smrt"

(Radi obilnice drugega nujnega gradiva tega dopisa nismo mogli preje priobiti.)

Cleveland, O. — Socialistična stranka je obsojena na vešala, ali pa na električni stol. Pa prav zares. Obsodbo je izvršila komunistična porota, sestojela s črncev in belokožcev na ceremonijah priredbi dne 22. oktobra v Slov. nar. domu.

Porotniki so sedeli na odru in "prosekutor" je v imenu diktature proletarijata izpraševal priče — pripravljene v ta namen. Predsedovala je neka komunistka zamorske polti. Vso dvorano so spremenili v sodno dvorano in jo okinčali z običajnimi napisi. Pred sodnim stolom se je svetil napis "Solidarity".

Priče — naročene in naučene kakor v igri, so glasno podarjale, da so člani komunistične stranke ter opisovale, kako se je umešavala policija v njihovo demonstracijo ter v njihov prihod v mestno zbornico. Dalje, kako sta bila ustreljena dva črnca, ki sta pristojno vodila demonstracijo proti nasilnemu izgonu neke zamorske družine iz stanovanja.

Na razumnega delavca napravi taka komedija mučen vtis, toda komunisti pravijo da se s pametnimi apeli nič ne doseže. Ljudje so neumni, pa jih je treba pridobiti za komunizem z neumnimi metodami.

Ko je prosekutor izprašal vse določene "priče", je naznanil, da je pripravljen zaslišavati tudi priče iz nasprotnega tabora, bodisi iz kapitalističnega razreda ali socialističnega gibanja. V ozadiju dvorane se je oglašil mlad fant, B. Parker po imenu, in naznanil, da bo odgovarjal kot socialist. Pridel pred poroto, toda "prosekutor" mu ni staval niti enega vprašanja, ki se bi nanašalo na zadevo demonstracij v Clevelandu, nego ga je pestil s socialističnimi "izdajstvi" v Nemčiji, Angliji, Indiji td. Vprašanja so bila nesramno izzivalna in njegovi pristaši so mu odbovali s svojimi medklici ter buuuu. Vsak pošten opazovalec je dobil vtis, da se tu ne re za borbo proti kapitalizmu, kajti kar komunisti v resnici sovražijo, je socialistična stranka ter socialistično gibanje v splošnem. Foster, pomočnik prosekutorja, je trdil, da so socialisti v Milwaukeeju obsodili nekega komunista na eno leto zapora samo zato, ker je demonstriral. Seveda se je zlagal kot je dolg in širok, prvič ker socialisti v Milwaukeeju nikogar obsoditi ne morejo dokler ne bodo imeli sodne moči, in drugič, ker v Milwaukeeju tudi od kapitalističnih sodnikov ni bil nihče obsojen na leto zaporne kazni raditega ker se je udeležil komunistične demonstracije.

Komunisti so v listih tudi lagali, da socialisti v prvem kongresnem distriktu v Wisconsinu niso mogli niti kandidata postaviti, medtem ko so ga komunisti z lahkoto nominirali. To so naznanjali v uredniških člankih. Dejstvo je, da so socialisti imeli svojega kandidata, kateri je dobil blizu 7,500 glasov — mnogo več kakor demokratski kandidat, in sedem tisoč več kakor komunistični kandidat. Toda tega svojim ljudem ne povedo.

Mladi Parker je tega "prosekutorja" s svojimi odgovori spravil v tako zadrego, da mu je začel vprašanja zapisavati na listke komunistični vodja Foster, ki je sedel zraven njega.

Ker sta se "prosekutor" ter Foster toliko zanimala za evropske socialiste, bi bilo namestu, če bi svojim oboževalcem pojasnila, kako komunisti v Nemčiji s svojo taktiko igrajo v roke Hitlerjemu fašizmu, in kako kapitalizem s pomočjo provokatorjev, ki delujejo pod krinko "revolucionarnega komunizma" pripravljajo javno mnenje na diktatorske dekrete vlade, kateri bodo v resnici najbolj naperjeni proti delavskemu gibanju kakršnega za stopa socialistična stranka.

SENZACIJ LAČNA DEŽELA

Winnie Ruth Judd je v Phoenixu, Arizona; razkosala dve ženski, s katerimi je prišla v prepir vsled ljubosumnosti ali karkoli je že bil glavni motiv, in ju poslala v kovčegu v Los Angeles. Zločina so prišli na sled in morilko prijeli. Ona je iz dobre ameriške familije. Njen oče je duhovnik in njen mož zdravnik. Ameriški bizniški tisk je posvetil temu zločinu ogromno prostora. Poročali so tudi, da bo Juddova napisala knjigo o svojem življenju. Na tej sliki jo vidite, kako so jo časniki fotografirali pripravili v pozu, kakor da knjigo že piše. Če jo kak izarlatan res izda v njenem imenu ter s njenim dovoljenjem, bo seveda vsled "reklame" dobila veliko cirkulacijo, ki bo prinesla lep profit založniku in nji obilen "honorar". — Umor je umor, pravijo eni. Pa ni. Način, katerega se je poslužila Winnie Judd, je "zanimiv", čeprav ne posebno originalen. Neki rojak v Chicagu, ki je nedavno ubil prijatelja ter ga oropal, pa je storil svoje dejanje s kladivom za nabijanje vinskih sodov. Svoji žrtvi je najprvo stolkal glavo in mu nato odvzel denar. Zelo zelo primitivno, in zato se čikaški listi izven slovenskih in enega čezkega niso skoro nič brigali za ta roparski umor. Winnie pa bo napisala knjigo in pri tem zaslužila denar vsled svojega zločina, ako se med tem seveda kaj ne dogodi, kar bo prekržalo račune.

V svojem govoru je Foster stresel toliko fraz, s katerimi je "črnil" soc. stranko ter o. nanjal svoj evangelij, da se človek čudi, kako more taka oseba sploh biti kje voditelj. Seveda, opozicionalce, kot so bili Lovestone, Gitlow, Canon in mnogo drugih komunističnih vodij, je izključil, okrog sebe pa je dal "porotnike", kateri mu igrajo teater.

Anton Vičič.

Čemu delegata v sov. Rusijo?

Verona, Pa. — V "Prosveti" in tudi v "Proletarcu" eni dopisniki agitirajo, da naj pošlje delegata v sovjetsko Unijo. Pravijo, da naj nam bi ta delegat po vrnitvi iz Rusije resnico poročal, kakšne so tam delavske razmere.

Ni moj namen kritizirati dopisnike, kateri žele, da pošlje nekoga v deželo sovjotov. Zmoti pa je misliti, da nam bi mogel kdo kaj več pojasniti o Rusiji kakor nam pojasni drugi. Saj je bilo že precej ameriških Slovencev in drugih Jugoslovanov v Rusiji, ki so tudi pisali o nji. Večinoma jo niso hvalili, ker bi se ne vrnilo, ako bi jo. Pred leti so se iz Amerike izseljevali v Rusijo ne le posamezniki, nego tudi družine. Po nekaj mesecih so se začeli povračati. Le redki so ostali. Med izseljenici v Rusijo je bil tudi en moj sorodnik. Pričakovanje se mu ni uresničilo, kajti Rusijo je dobil drugačno, kot pa so mu jo slikali tukajšnji propagandisti. Z velikimi težkočami se je povrnil in pri tem potrošil skoro vse prihranke dolgih let. Sedaj, na stara leta, dela nekje v Clevelandu.

Nedolgo tega je objavil "Zajedničar" dva pisma o Rusiji. V prvem je neki poročevalec, ki je bil v Rusiji okrog pet let, slikal razmere kakor jih je on videl in smatral, da se je držal resnice brez pretiravanja. V drugem pismu je neki tukajšnji izseljenec hvalil blagostanje v Rusiji in podal le rožnato sliko. Oni, ki takim pismom verjamejo in gredo tja, bodo gotovo razočarani. Rusija je velika dežela. Razmere v nji niso povsod enake. Mnogo delavcev ima dobre službe in veliko komforta. To velja posebno za tehnično izvežbane delavce in inženirje iz Zed. držav in Nemčije, kateri niso prišli tja kot komunisti, nego kot delavci, s katerimi se je sovjetska industrijska uprava že vnaprej pogodila.

RESNO VPRAŠANJE. Ako delavec ve, da kapitalisti nikoli ne glasujejo niti ne podpirajo socialističnih kandidatov, čemu podpira on njihove?

Klub JSZ v West Allisu

West Allis, Wis. — Včasih kdo izmed tukajšnjih rojakov vpraša, če slovenski socialistični klub še obstoji. Temu je brzokone vzrok to, da ga ne oglašamo mnogo z dopisi, toda naš klub št. 180 JSZ. eksistira, je aktiven in se pripravlja, da poveča svoje delovanje v naselbini. Prošlo soboto je s sodelovanjem druš. št. 3 JPZS in druš. št. 104 SNPJ. imel priredbo, na kateri je predavala sodružica Krasna, potem pa smo imeli plesno in prosto zabavo ob najboljšem razpoloženju občinstva.

Ko je bil naš klub ustanovljen, oziroma obnovljen, je pristopilo precej članov. Eni so pozneje odpadli, kar se dogodi pri vsaki slični organizaciji. Zdaj ima klub okrog 20 članov in članic. Mi želimo, da bi jih imel mnogo več, zato apiramo na tukajšnje rojake, da pristopijo. Vstopnina je samo 25c. Članarina je nizka. Za članice, ki ne delajo v tovarnah, je članarina le 5c mesečno, ako so njihovi možje tudi člani kluba. Kdor je brez službe, ne bo nadlegovan za članarino in ne za pristopnino.

Za občinske volitve prihodnjopomlad bodo socialisti v West Allisu postavili kandidata v vse urade. Naš klub bo sodeloval pri nominacijah in v kampanji. Tudi v drugih ozirih, npr. pri sirjenju našega tiska itd., lahko povečamo aktivnosti, toda v ta namen je treba povečati tudi klub. Zato vas vabimo v svojo sredo. Na klubovih sejah se o marsičem pogovorimo, o čemur se na sejah drugih organizacij ne moremo. Klubove seje se vrše vsako četrto nedeljo v mesecu ob 2. popoldne v Kraljevi dvorani. — Anton Demšar.

Kam: ali na prireditev podanikov, ali na koncert "Save"?

Chcigo, Ill. — Kakor lansko leto, prihaja Kolombatovičev odbor slavnost jugoslovankega kraljevstva na isti dan, kakor ima svoj koncert pevski zbor "Sava", odsek kluba št. 1. Koncert bo v nedeljo 29. novembra ob 3. popoldne v dvorani ČSPS. Kdor je res pristaš osvoboditve in ujedinjenja Jugoslovanov, ne pa bajonetške diktature Aleksandrovega generala Živkoviča, bo prišel v dvorano ČSPS., kjer ne bo podanikov, nego le zavedni delavci in delavke.

Vstopnice v predprodaji so po 50c. Naročite si jih čimprej. — P. O.

Premalo depresije

Pueblo, Colo. — Ako vzamem za resnico trditev, da prej se ne obrne na boljše, da se bo delavcem dovolj slabo godilo, potem se jim še zdaleč ne godi toliko slabo, da bi mislili kaj storiti na spremembo. Ne govorim za druge kraje, nego le, kar vidim v tem mestu. Čitamo, kako ste aktivni na vzhodu. Pri nas smo zadovoljni z misijonom. Cerkev je bila vse dni polna in ljudje so polni svete pobožnosti pokupili cele peharje milkov, svetinjic, kipov in slične ropotije. Odpustkov so dobili stotisoče let. Maše niso predrage in v cerkveni puščici so predli nove, ne pajki.

Tukajšnja jeklarna je z obratom docela prenehala. Eni delajo po par dni v tednu. Za bodočnost slabo kaže. Mi pa volimo in se zanašamo na večno izveličanje. Menda mi nobe-na velika naselbina, ki je imela kdaj aktiven socialistični klub, stopila tako daleč vstran, kakor Pueblo. Mnogim rojakom je to neljubo, a volje, da bi delo z nekdanjim navdušenjem obnovili, — te pa zelo manjka. — Poročevalec.

Najboljši jugoslovanški socialistični list je "Proletarec". Priprava člankov, rasprave in pregled delavskega gibanja po svetu ter opis aktivnosti v naših naselbinah na polju socialističnega in kulturnega dela.

THE BRITISH ELECTION

"Over all the election results hangs the pall of the iniquity of the British electoral system." Thus did one honest reporter cable the results of the British election. However, his and other papers only played up in the headlines "Crushing Defeat for Socialism!"

A glance at the vote for the Labor party shows that the "crushing defeat" is largely in the minds of the capitalist editors. In the last election, the Labor party received 8,306,477 votes. This time it got 6,642,230, or a decrease of only 1,664,247 votes. Such a falling off of the Labor vote can by no means be counted as "crushing"!

One person out of every three voted Labor, in a campaign carried on with Socialism versus Capitalism as the main issue. In an atmosphere of fear and hysteria, the bulk of the Labor party's supporters stuck by it.

The fair-weather Socialists deserted in the storm, but the ship is plowing ahead just the same. It has cleaned its crew, it has a worker from the ranks as captain, it has more militant Socialists as mates. The Labor party has learned its lesson. It is now charting its course with complete Socialism as its goal.

SIDEWALKS OF DETROIT

Mayor Frank Murphy was re-elected by a majority of 75,000 votes, the largest ever given a mayor in this city. This is considered a victory for the common people, remembering the city elections are non-partisan. Frank Couzens, 29 year old son of the progressive senator Couzens of Michigan, received the largest vote among the councilmen and will be President of the assembly. It clearly points out the fact that those men are wanted who defend the human rights. The above two men are good examples.

Six new councilmen were elected in a wholesale cleaning of the Council. Three were re-elected. This means that others will have a chance to get their fingers in the pie. It isn't the salary these men receive that makes them well to do; it's the bonus and tips that are received in many different ways. All is fair and all is hush.

Emmou, the fellow who involved religion—something that is unwanted in government—was a complete wash-out. He was to be the "big business mayor," if elected.

Once again prosperity is to return. Here is the proof. Farmers are to receive \$1 a bushel for wheat. Oil is expected to reach \$1 a barrel, 10 per cent of all the milk cows should be killed to reduce herds and to increase the price of milk. Children in cities, taking New York City for an example, are getting 59% of the milk they got two years ago. Now

we need more men like Judge Wilkerson of Chicago to look into the income of 504 multi-millionaires and send exactly 504 of them to Leavenworth to keep company with Al Capone, the man who made a profit illegally and did not share it properly with the government. There are still hopes for justice to prevail someday.

Punk and Piffle

Punk: "There are no classes in America."

Piffle: "You bet there 'ain't'."

Punk: "Them fellows who think they can bring farmers and wage workers together are off their nuts."

Piffle: "That's what I say. Nobody can unite conflicting interests."

Punk: "Right you are, the interests of these two classes are diametrically opposed."

Piffle: "Now you said it."

Punk: "The hell of it is, if these two classes ever come together they're going to play the dickens with our class."

Piffle: "Yep, that's what they will."

Punk: "As it is, we're paying the farmers as little as we can and charge the wage earners all that the traffic will bear, and vice versa."

Piffle: "Yep, and that little difference makes all the difference between the upper and the lower classes."

Punk: "Well, what are we going to do to hold on to our graft?"

Piffle: "The best way is to show the farming and laboring classes that their class interests are diametrically opposed."

Punk: "Then clinch the argument by proving that there are no classes to all."

Piffle: "Just so."

—American Guardian.

To broaden your knowledge of the Socialist and Labor movement, read

The New Leader OFFICIAL ORGAN, S. P. 7 East 15th Street, NEW YORK CITY, N. Y. One year \$2, half year \$1, three months 75c.

closing will announce the debate between Chicago and Detroit once again. You have read the names of the debaters and the question to be debated upon. There is no admission until the debate sponsored by the sub-branch No. 114 begins; time is 7 P. M.; place is 116 E Six Mile Rd.; date Sat. Eve. Nov. 14; Dancing until midnight with eats and refreshments for all.

Our aim is to give you an evening of good entertainment, and hope to have you as a members soon. Plan to join us on Sat. Nov. 14! Welcome! A Comrade.

Beacons Third Anniversary Dance

Cleveland, Ohio.—By who? What? Where? When? What time? And many similar questions are being asked in the vicinity of Newburgh, or better known as "Na Jutrovem". Well here is the answer. The "Beacons" lodge No. 667 SNPJ. is holding a Third Anniversary Dance at the Slovene Labor Auditorium at East 109th Street and Prince Avenue on Saturday, November 28.

Everyone is invited to attend this "Big doing of the Beacons". Anyone who has ever before attended a Beacons dance knows that good time is plentiful.

The "Melody Pilots" will entertain you with new and old melodies. Everything from "Baby Face" to "Bend Down Sister" will float from the instruments.

Besides good music, good refreshments will be had. Also there is in store a thrill for everybody. Oh! What a mystery! How different! Never been put off at a dance before.

Come one, come all! Comrades, Strugglers, Loyalties, Progressives, and New Eras are all expected to be represented at this dance. We also invite all the senior lodges to attend this affair.

Remember the Akron Zippers dance of November 14, 1931. Lets see to it that the Beacons will be represented.

Attention Members: Don't forget to attend the next meeting on Thursday, November 12, at the usual place. A good time is in store for everyone after the meeting.

Bear in mind: "Beacons Third Anniversary Dance" Saturday, November 28 at the Slovene Labor Auditorium, East 109th and Prince Avenue.

"Beacons Torch".

Time Flies

Only a few short years ago, two-thirds of the population was wondering how to pronounce the word "garage."

Nero wasn't like modern statesmen. In time of disaster he fiddled instead of blowing his horn.

When the government can't pay, it borrows more. It must take a great mind to figure out such a scheme.

If you want to read unbiased, truthful news and editorials that have the welfare of the public as the first consideration,

SUBSCRIBE TO

THE MILWAUKEE LEADER

The only English Socialist Daily in America 540 W. Juneau Ave. Milwaukee, Wis.

SUBSCRIPTION RATES: One year \$6.00—Six months \$3.00—Three Months 1.50

TO LEARN ABOUT PRESENT SOCIAL PROBLEMS READ

UNEMPLOYMENT AND ITS REMEDIES

By HARRY W. LAIDLER

104 pages price 15c

Socialism

WHAT IT IS AND HOW TO GET IT

By OSCAR AMERINGER

32 pages price 10c

The A B C of Socialism

By FRED HENDERSON

16 pages price 10c

One Billion Wild Horses

By STUART CHASE

24 pages price 10c

Literature agents! Send for the quantity prices.

SOCIALIST PARTY of AMERICA 2653 Washington Blvd. Chicago, Ill.

Proletarian

A Yugoslav Weekly
Devoted to the Interest
of the Workers.

Official Organ of
Yugoslav Federation, S. P.

OUR A.M:
EDUCATION,
ORGANIZATION,
CO-OPERATIVE,
COMMONWEALTH

VOL. XXVI

NO. 1261.

Published Weekly at 3639 W. 26th St.

CHICAGO, ILL., NOVEMBER 12, 1931

Telephone: Rockwell 2864.

Some Socialist Forecasts

In a suffering world it is almost a melancholy thing to have been as everlastingly right as we Socialists have been in some of our predictions. We warned the country that the Wall Street boom could not last and that we should have a program for the immediate relief of unemployment. Our warning was disregarded. The result is a depression even worse than we had predicted.

We opposed the Peace of Versailles and said that it would not be a victory for democracy because no party to the war was sincerely struggling for democracy. History has pronounced us right a thousand times over.

We opposed the League of Nations and said that no League of Nations could atone for its injustice and folly. Again we were right. With the passage of the years we said that the Kellogg Pact might do a little good and that the League of Nations had possibilities as an organ for internationalism but that neither the Kellogg Pact nor the League of Nations would be much but a monument to hypocrisy unless there was a growth of international socialism and a decline in nationalist rivalry all over the world. The lack of success of the League of Nations and America thus far in the Manchurian crisis gives sorrowful proof to our contention. In Europe the question of disarmament and economic cooperation are still unsettled. Maybe the meeting between Laval, who once was almost a Communist, and Hoover who once fed Belgian babies—but is deaf to the cry of the children of the unemployed in America—did some good. But everybody knows that it settled nothing. Only international socialism can teach the secret of international peace and prosperity.—Norman Thomas.

All for Nothing

The Good Book says: "It is easier for a camel to go through the eye of a needle than it is for a rich man to enter the kingdom of heaven."

Well, suppose it is. But why should a camel want to go through the eye of a needle? What is there on the other side of a needle that a camel can't see just as well by standing in front of it?

And why in the name of common sense should a rich man try to worm himself into heaven to mingle with folks he's been trying to get away from all his life?

There are three ways of making a living—working, begging and stealing. We have, therefore, three divisions of society, each of which is composed of a lower and upper strata, to-wit: hand workers and brain workers; plain beggars and tariff barons; common thieves and profiteers.

—The American Guardian.

London Homicides

The police commissioner of the city of London, England, is very much disturbed because the number of murders in that city a little more than doubled in 1930 as compared with 1929.

To say that they more than doubled sounds rather deplorable, until one adds that the number in 1929 was 10, while the number in 1930 was 21.

Compare that with American cities. The London commissioner might comfort himself with the consoling thought—if it is consoling—that New York and Chicago average a murder per day, if not more.

However, London will have no intention of descending to the American depths in this respect. Twenty-one murders are exactly 21 too many. It is probably safe to say that the increase is caused by the hard times. Capitalism prevails there, and has its effects. But England does not have the native lawless spirit that so much of America has.

—The Milwaukee Leader.

TWO MACHINES

The capitalistic industrial machine hurls the worker upon the street to be a beggar and the capitalistic political machine of its owner induces him to ratify his beggary by voting for the candidates of the capitalist class. Socialism would control the labor-saving machine and abolish the political machines of the exploiting class.

How True!

In the capitalist system profit is prior to and more important than the life and liberty of the workingman.—Eugene V. Debs.

SEARCHLIGHT

By DONALD J. LOTRICH

We do not want anyone to misunderstand us on the need of obtaining funds to take care of the needy and unemployed during the coming winter. While this is not the best way to do the job it at least helps, although many of the poor workers are called upon to contribute to the support of the poorer workers. When we criticized the manner in which the Yugoslav Club under the leadership of the Yugoslav Consul intends to abuse this privilege the criticism was honest and the critic abhors the methods used by the "Klan of the Yugoslav King". Furthermore, we feel positive that the Chicago Daily News would never give its support and open its many columns if the staff knew the entire situation as it exists.

The columns of the Daily News, as those of the many other Chicago newspapers, carried unfavorable reports on the makeup of the new Yugoslav government. Every sensible human being with the least knowledge of government, cannot help but mock the set up in Yugoslavia. How then, can the Daily News carry on the way it does for the celebration of the "Yugoslav 4th of July"? You cannot denounce at one end and boost at the other. We doubt that the prize interest of the Consul and his club is to obtain money for the Emergency Relief Fund. To the contrary, we claim that it is just a privilege, quickly grasped, to be abused. The real motive behind the entire arrangements is to give the Consul and his group firmer control of the American citizens of Yugoslav descent and to work them for the regime. We oppose that, for we see danger in it. And to think, that they have selected many of our nationals whose characters can be questioned and some of whom were the bitterest opponents of a banking arrangement thru a bank in Yugoslavia, at which time they openly denounced the Monarchical form of government in Yugoslavia as despotic and bankrupt. It is well for the Daily News to know some of this. It is further, well for the Daily News to know that a great majority of the thinking and progressive Slovenes denounce such procedures.

It would be well to remind the Daily News also, that this very group cabled King Alexander of Yugoslavia the "deepest loyalty of his subjects to his Majesty" from a similar affair last year. Why? Because they loved the United States? Of course not. But to show the King that the Yugoslavs in this country are foolish enough to celebrate and work for the Yugoslav Monarchy.

We are looking forward to a large attendance at the intercity debate in Detroit, Mich., this week end. There seems to be a good deal of interest aroused in the debate among the young comrades. After all the question of whether a revolution is the better way of obtaining Socialism is an interesting subject and the Chicago team composed of Oscar Godina and myself will try to uphold it while the Detroiters, Stoyan Menton and Rudolph Travnik will endeavor to convince the audience that the ballot and democratic legislation is the better way. We predict a good tussle and good enthusiastic tussels are always craved for.

The opera season has come again. Rich people luxuriously clothed occupied the high priced box gallery. Outside only a short distance away thousands of ragged and rugged unemployed had their own opera a few days prior by the burning of their shanties. The Opera affords the rich an opportunity to display the newest and finest in clothing and jewelry although, it is reported that jewelry was lacking this year for fear of robbery. We too, would like to view the pretty scenes and hear the beautiful songs of the artists. But how can we in a system that permits the worker to have nothing but allows the rich class everything, even the Opera.

Anna P. Krasna was with us last Friday night and left a very favorable impression on the 300 or more listeners. She spoke at length to the workers; had a special message for the women and another for the young folks. She stressed the need of organization and urged that prejudice and superstitions be cast away for united action. Frank Zaitz acted as chairman and spoke briefly on

the 30 year work of Socialist club no. 1. John Rak appealed to the young people to join the English Division of our club. After the meeting refreshments were served and a general happy atmosphere prevailed. There was dancing.

Recent elections disclose the rise in Socialist vote. Although our comrades in Reading, Pa., were defeated they polled the largest vote in the history of the party and the winning candidates have the fusion to be thankful for. What is of greater consequence right now is that everywhere a call for greater effort and work has been issued and is getting the response. There will be no relaxation. Forward, the leaders will press with greater zeal and determination because another day may tell an altogether different story. In New York and Connecticut they have showed up marvelously and the leaders are to be thanked for their efforts. A few more campaigns like the one just passed and the Socialist Party will attain vast proportions.

Misinterpreting the issues and misquoting the truth are two reasons why the present politicians are in office. They have the united support of the capitalist class without which, they would get nowhere. But that's the way they play this game of politics so we must educate the workers to learn the truth. Our Chicago Evening American, one of Hearst's pets, is so highly belated over the outcome of the British elections that it reprints, three of the posters used against the Labor Party, regardless of whether they relate the truth. One of them blames the Socialists for the closed factories, another for vast quantities of imports and the third the Socialists are blamed for ruining the farmer. There is certainly no truth to any of them. In reality, the system under which we live and which we are anxious to replace is responsible for all of these ills. And who are the propagators of the system? The very men who defeated the Socialists by lying about them. That sort of thing is being practiced here as there.

Three Failures

From a church notice board:
Services at 1:30.
Subject: The Three Great Failures.
Choir Sermon Organ Recital

Our Doings Here and There

By JOHN RAK

Thursday evening November 12 the regular meeting of the English Division of branch No. 1 Chicago will be held at the lower SNPJ Hall. All members are urged to be present as the debate with the Detroit comrades and other subjects will be discussed. Invite your friends to attend our meeting and have them join our branch.

Comrades R. Travnik and S. Menton of Detroit will claim in a debate with their Chicago opponents that revolution is not a best way of achieving socialism. Donald J. Lotrich and Oscar Godina of Chicago will speak for the affirmative. Both teams will no doubt bring out some interesting points in their arguments, therefore the listeners can feel assured that their time will be well spent by attending this debate which will be held in Detroit at 116 E. Six Mile Rd. Saturday November 14.

Last Friday evening the Slovenes in Chicago for the first time heard comrade Anna P. Krasna lecture. Her talk was very interesting and explained many reasons why workers should unite in a strong Labor movement. She also spoke in English and appealed to the Youth to join the Socialist Party. In her speech she emphasized that the future for this young generation looks very dark and if we want to abolish the miseries which make our life a living hell we must Organize. The listeners were very much pleased with her lecture and many of them remained and enjoyed themselves at the social that took place in the lower hall.

"On the Meadow" will be the second part of the program of Sava's concert to be held on

Sunday afternoon November 29 at CSPS Hall. A lot of time and effort on the part of all singers as well as Mr. Muhas', their director, has been devoted to make this one of the outstanding affairs of branch No. 1 and its singing society of this season. In this scene young men and women are enjoying themselves near the edge of a village where they are supposed to be at work. As they sit there eating their afternoon lunch, some of the boys start singing to their love ones. Many of the old Slovene folk songs are sung in this act by singers suited for the characters of the play. The admission for this two and half hour program has been reduced 50c in advance and 75c at the door. Secure them from any member of the choir or branch.

Not so long ago comrade Jane Fradel of Latrobe, Pa., wrote in these columns that in Cleveland the English Division No. 27 J. S. F. should have some competition. On Saturday, October 24, she spoke in Barberton, Ohio, and with the co-operation of several comrades organized an English Division of branch No. 232 with 18 members. This now makes a total of six English Divisions organized in different cities. Some of these are more active than others and we hope that those whom we seldom hear from will renew their interest in their circle.

On Thursday November 26 (Thanksgiving Day) the singing society Zarja of branch No. 27 JSF, Cleveland, will render a concert at the Slovene National Home on St. Clair Ave. The choir consists of a large number of singers and will no doubt give their listeners an enjoyable program.

FRAGMENTS

War and Capitalism are awfully hard on good Christians. Fortunately, there are not enough of them to hurt.—A. G.

Shorter hours would provide jobs for all, but that solution is too simple to interest great minds.—M. L.

Americanism: Jailing rogues who cheat people out of their money; devising political platforms to cheat them out of their votes.—M. L.

Foxes think large families among the rabbits highly commendable. Employers who want large supplies of cheap labor, priests who want large numbers of parishioners, military leaders who want plenty of cheap food for gunpowder, and politicians who want plenty of voters—all agree in commending large families and rapid multiplication among the poorer classes.—Thomas Nixon Carter.

Well, Gandhi's India wanted equality with England and the gold standard has about finished both of them.—M. L.

Socialist Tactics

A comrade informs us of a friend who is convinced that fundamental social change must be accomplished by force and that the Socialist party should shape its course in accord with his view. This is a view associated with the infant days of the movement. We are not for peace at any price nor for force at any price. We follow the course of peaceful agitation and organization not because we are positive that peace will accompany the final phases of social revolution. We are positive of nothing about that future struggle but we do know that any movement that advocates force cannot survive during the preparatory period of education and organization. The final phases may come "shod in the iron sandals of revolution", as Lassalle once said, and in that event it would be folly not to fight. Every movement in nations where peaceful agitation and organization is permissible has paid in sterility by agitating force and agents of the ruling classes have entered such organizations to encourage such tactics. Methods are determined by the changing capitalism in which we live, not by abstract theorizing about what may happen in the future.—J. O.

Planning

National planning of industry, as a remedy for the evils of capitalism, is becoming quite popular among some of our renowned economists. Such an attempt to bolster up a crumbling economic system is foredoomed to failure inasmuch as it does not touch at the root of the whole problem—the profit system. All the national or centralized planning in the world, which does not eliminate private ownership of the means of production and distribution, cannot give to the worker the full value of his toil.

So long as this is not done, the worker must continue to be exploited and oppressed by the capitalist ruling class. But as soon as the worker becomes class conscious, organized and inspired with the crusade for a new social order—then can the worker abolish capitalism and establish a co-operative system of society in which the workers will own and operate the industries for the benefit of themselves and mankind in general.

This would mean the discarding of the profit motive from industry. This would mean that the workers would be given the full value of their toil. This would mean that unemployment, child labor, poverty, crises and all the other inherent evils of capitalist society would be done away with. This would mean Socialism.—Free Youth.

Military Lying

Among the suggestions from our best minds as to the best way to make war one was that public opinion must be controlled through organized censorship and propaganda. This is the idea of a well known editor a man in a position to know. It may be true, but it sounds funny.

It means that a nation must be fooled, inflamed and excited into a war-like frame of mind, if necessary. It means, too, that the truth must be suppressed if it is against us, or if it favors the other side. It also means exaggerating all the bad features about the enemy—of plain lying about him. Yet, it has always been done in war time, as a natural, spontaneous sort of movement, but just the same it seems a little raw to prepare coldbloodedly to do it in advance. It would seem that when their nation is at war people cannot be trusted to know and to think. They must be dumb. After all, it is really an illuminating reflection on war itself.—The Parthfinder.

Two Ways to Economize

Indianapolis—like most cities—finds herself hard up; and two ways of saving money have been proposed. The Chamber of Commerce, according to The Indianapolis Times, demands the abolition of kindergartens and vocational schools, and a slash in the wages of city employes. Mayor Sullivan proposes to look into and revise the contracts between the city and its public utilities. A scheme dictated by common sense and common justice—but so rare as to be sensational. The Times says: "One of the causes of depression is the exactions of holding companies which operate the light, water and telephone companies. Their levies amount to much more than the cost of government." That last sentence is another new idea to most people, though not to readers of Labor.—Labor.

WHY NOT A RESERVE FUND FOR LABOR?

—Locomotive Engineer's Journal.